

№. 63 (232), serie nouă, IULIE 2026

SCB EGIIIA UNIOINII
SCHITTOBULOI DIN BOWLÂNIA
USR

Articulatii

IREAZIA MENTINUTULI, COEPIEULI ACCIULI ȘI CEEA DE CUIEULĂ ILI CEEAULI FIEEȘI

revistă de cultură

FLORIN SICOIE — 70

FJORD, INCLUSIV NOBEL VS OSCAR

FILME CU TOMA CARAGIU

atitudini

revista de cultura

Publicație editată de Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori:
Ion Bogdan Lefter
Diana Rinciog
Lucian Sabados
Dorin Stănescu
Haimanale Literare
(Vlad Mușat & Marian Neguțu)

Social media:
Cristina Nicolescu

Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Flory Loredana Andrei

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244.578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Coperta I: „Nel mezzo del camin...” (Infernul, Cântul I), acuarelă de Dali pentru Divina Comedie, în patrimoniul Universității din Melbourne.

Reproducerea de pe coperta 3 și 4 sunt lucrări din cadrul Salonului Internațional de Grafică Digitală de la UAP Ploiești.

SCANEAZĂ
CODUL QR

ARGUMENT

Dan GULEA

Fjord, inclusiv Nobel vs Oscar

FLORIN SICOIE — 70

Herbert, la o nouă lectură

Florin SICOIE: „Modelul meu literar rămâne Marcel Proust, cu a sa În căutarea timpului pierdut”

Schiță bibliografică

POEZIE

Daniel PIȘCU

O istorie subiectivă în versuri a literaturii române (VIII): Nicolae MANOLESCU/ Ioan Es. POP/ Mircea DOREANU

Marian NEGUȚU

Tiberiu NEACȘU: „Sunt un naiv care slefuieste până la dispariție brutalitatea cuvintelor, până la orbire sintaxa”

Vlad MUȘAT

Hristina DOROFTEI: „...un deget cu unghie din gel frumos colorat, sub care pulsează infecția”

TEATRU

Lucian SABADOS

Între Caragiale și Mihail Sebastian. Reflecții despre trecutul recent al teatrului „Toma Caragiu” (10)

CENTENAR TOMA CARAGIU

Ion Bogdan LEFTER

Filme cu Toma Caragiu

ACTUALITATEA CULTURALĂ

-Germaine Greer
-„Frunză verde”
-Dali
-Salonul Internațional de Grafică Digitală

REPERE FRANCOFONE

Diana RÎNCIOG

Micul Prinț, povestea fără sfârșit a copilului din noi...

Istorie

Dorin STĂNESCU

La Azuga

Pag.
1-2

Pag.
3

Pag.
4-7

Pag.
8

Pag.
9

Pag.
10-11

Pag.
12-13

Pag.
14-17

Pag.
18-19

Pag.
20-23

Pag.
24-25

Pag.
26-28

Fjord, inclusiv Nobel vs Oscar

Dan GULEA

Palme d'Or-ul românesc are o importantă componentă politică: de la problemele naționalității într-un stat de fațadă internaționalistă, pe cale de a deveni național-comunist, așa cum era România la 1965, anul lui Liviu Ciulei cu *Pădurea spânzuraților*, premiat cu „Première Œuvre” la Cannes, la scrierea apăsată a unei pagini de istorie a feminității în ultimii ani ai dictaturii comuniste, în *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* de Cristian Mungiu (Marele Premiu, 2007), o componentă care a vizat mereu clasicul raport dintre datorie și pasiune, dintre dorință și necesitate, vizibil într-o bună măsură și în sobrul *La Moara cu noroc* din anii 1950 (regia Victor Iliu), primul mare succes de amploare al cinematografului românesc, validat printr-o nominalizare la Marele Premiu pe filiera Rivierei.

Ce s-a schimbat a fost pretextul: în cazul primelor afirmări internaționale ale filmului românesc era un pretext literar, textele unor clasici, Slavici din nuvela *Moara cu noroc*, un pionier al psihologismului literar, respectiv al unui Rebreanu din romanul ce a dat titlul cinematografic, precedau așadar filmul, care a și jucat pe această ambiguitate a „ecranizării” unui text literar.

Cu *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* pretextul nu mai este literar, este social-istoric, o judecare la peste 20 de ani de la momentele criminale ale comunismului, când regimul politic își proclama atotputernicia față de corpul femeii – față de corpul uman, de mintea umană.

Abordarea aceasta istorică a fost paralelă în filmografia lui Mungiu, cu marile dezbateri contemporane ale societății: alegerile tinerei generații, de a pleca sau nu în *Occident* (2002), pasivitatea în fața fanatismului religios, așa cum se vede în *După dealuri* (2012), în fine discuțiile despre naționalism și puterile sale, în recentul *Fjord*, al doilea Palme d'Or al regizorului și al României.

Cazul de la care a plecat Mungiu, al unei familii mixte româno-norvegiene, neoprotestantă, bănuită că își molestează cei cinci copii, este unul identificabil în mass-media: și alte familii mixte,

româno-scandinave, cu un pattern asemănător, se află din aceleași motive în conflict cu autoritățile din țările nordice, care le iau copiii și îi plasează în alte familii.

Idilismul unei așezări din apropierea Cercului Polar, concretizat în titlul filmului, element de identitate național-geografică, este dinamitat de o segregare a marginalităților: familia Gheorghiu, personajul filmului, este înconjurată de personaje precum adolescenta cu un tată vitreg ce face figură autoritaristă, avocata deprofesionalizată de către viața casnică, imobilizatul în cărucior, neofitul entuziast. Fjordul în care a intrat familia Gheorghiu devine în scurtă vreme o capcană ce provoacă *fiori*: la școală o profesoară de sport, în timpul unor cursuri de lupte corp la corp, observă pe spatele fetei mai mari urmele unor vânătăi; împreună cu o discuție mocnită între fată și fratele ei despre felul în care ar fi fost pedepsiți de către mamă constituie motivele pentru a se alerta serviciul social de protecție a copiilor din familiile abuzive. Cei doi copii mai mari sunt extrași din familie, iar serviciul social ajunge în aceeași zi acasă la familia Gheorghiu, pentru a-i prelua și pe ceilalți trei copii. Într-o scenă intensă, de dialog între mamă, reprezentata școlii și cea a serviciului social, într-un interior tern, în jurul unui ceai, singura pată de culoare este steagul Norvegiei, care flutură ostentativ dincolo de fereastră, în bătaia vânturilor nordice.

După mai multe înfățișări în diferite instanțe norvegiene, copiii sunt în mod provizoriu reîncredințați familiei, iar într-un moment de

respiro fug din țară, departe de serviciul social și de suspiciunile generale. Deși neutru, fără a manifesta în mod ostentiv, Cristian Mungiu este un critic al extremismelor dintr-o societate globalistă, ce a demantelat corectitudinea politică, precum și al abrutizării iminente, construite la fiecare pas; a demonstrat-o practic cu un nou termen laureatul recent al premiului Nobel pentru literatură, norvegianul Jon Fosse: „septologie” este denumirea pentru o operă în șapte părți, dar poartă în sine și germenele semantic, imposibil de ignorat, de la „septic” sau „ceea ce este infectat cu microbi”, pentru a descrie problemele unui dublu ego în lumea sofisticată a modernității, prins între modernizare și viața pastorală. O parte din acest clivaj transpare și în film, prin alternarea secvențelor de viață modernă – viață ancestrală, ce poate avea drept cauză, pe de o parte, perspectiva neoprotestantă a familiei și, pe de alta, societatea norvegiană în ansamblul ei, construită prin luptă cu natura nemiloasă; se aliniază astfel, pe de o parte, observația că în timpul iernii deplasarea se poate face doar cu barca, din cauza drumurilor blocate, dar și scenele în care sunt hrănite animale în staul sau se sparg lemne pentru încălzire – și, pe de altă parte, tehnologizarea extremă și iluzia unei birocrății funcționale, care se autovalidează.

Filmul se încheie cu prezentarea unui festival școlar despre poporul Sami, minoritatea norvegiană nomadă până în urmă cu câteva decenii, într-o înfățișare a multiculturalismului decorativ, în calitate de fundal al acțiunii dramatice în care este divizată familia Gheorghiu. Ochiul lui Mungiu este foarte atent la asemenea fundaluri: este remarcabil „omul fără cap”, directorul de școală care păstorește interogarea copiilor, surprins adesea în cadre de tip portret din care lipsește tocmai capul. La vizitele în școală, prima întâlnire după o despărțire între părinți și copiii mai mari, pe pereții școlii se pot vedea nenumărate afișe cu copii „transgender” (un chip împărțit longitudinal în două, cu trăsături formale masculine, respectiv feminine) și cu indicații despre cum se pot recunoaște (de către copii) în comunitate astfel de copii. Nu putea să nu apară întreaga retorică a „familiei tradiționale” ce instrumentalizează cazul într-un discurs mass-media care identifică „satanismul” globalist – inclusiv ca act de huliganism pe unul din pereții școlii. În mod

oportun, directorul „fără cap” dă ordin să se mascheze, pentru moment, graffitti-ul despre satanism cu panoul de la festivalul Sami.

O societate sub semnul discret și bineînțeles decorativ al regalității – portretul alb-negru al unui rege fiind sesizabil în scenele din biserică, în spatele corului, unde familia reunită, dimpreună cu enoriași diverși, cântă cântece de slavă.

Filmul românesc este, în ultimele decenii, cel mai important produs cultural autohton la nivel internațional, depășind de departe individualismul literaturii; de la *Moartea domnului Lăzărescu* (Cristi Puiu, 2005), filmul românesc a cunoscut o tot mai largă difuzare și apreciere pentru problemele de tip „european” pe care le pune, pentru analitismul intrinsec, concretizate în premii la festivalurile importante, precum și în cunoscuta denumire de „Noul val”.

Sebastian Stan, actorul originar din Constanța, nominalizat la Oscar pentru rolul principal masculin din filmul biografic despre tinerețea și formarea lui Donald Trump, *The Apprentice* (2024), îl interpretează pe Mihai Gheorghiu, tatăl din familia cu cinci copii; mobilizarea declarativă a Ministerului Culturii, care ar dori să realizeze o campanie pentru susținerea la Oscar a acestui film norvegiano-român readuce în discuție sensibila problemă a recunoașterii internaționale, comparabilă cu discuțiile din jurul Nobelului – de preferat cel pentru literatură. Există un precedent – documentarul *Colectiv* (2021, regia Alexandru Nanău), primul film românesc (de fapt: româno-luxemburghez) nominalizat la Oscar, despre incendiul din clubul „Colectiv” și drama societății românești.

Dincolo de posibilitatea unui palmares, fie el și de cel mai înalt nivel, *Fjord* este parte a dezbaterii contemporane despre direcția societății noastre, despre manipulare și populism, teme, de fapt, dintotdeauna, care se reconfigurează în prezent pornind de la alegerile individului prin această încercare a sistemului de a controla viața interioară; este permanenta preocupare a lui Mungiu, fie că este vorba de sistemul comunist, de cel religios sau cel general birocratic, aceea de a înfățișa, de a reprezenta, cât mai obiectiv posibil, profilul unei epoci.

Herbert, la o nouă lectură

Herbert (1988) de Florin Sicoie este un roman-eseu sofisticat, în care prevalează dimensiunea de teorie literară, unde autorul, în descendență camilpetresciană, ia cuvântul: „eu nu cred în Epic, eu cred în scene – deși teatrul mi-e îndepărtat și străin – cred în minuțioasa descriere prin care autorul se îndepărtează de obiectul atenției sale [...] Sunt ca și Herbert, am stări neclare și le depășesc ignorându-le”.

Câteva voci naratoriale, câteva personaje, sugestii de tip metaforic, metonimii sau alte jocuri de cuvinte, și peste toate sugestia unui oraș – să-i spunem Orașul –, care este când Capitalia, când Provincia, oraș pe care îl ghicim mai mult din notația gestiunii finale a romanului: „7 sept. 1980-23 mai 1985, Ploiești-Zamora-Ploiești”. Sau poate că nu, dar este nevoie de un cadru citadin pentru reveriile și barurile și melancoliile adesea jucate ale eroului masculin, vag animal de pradă brebanian.

Și în teoria romanului după Sicoie întâlnim obișnuita *laudatio* a colii albe, a actului scrierii, a mașinii de scris sau a biroului de secol XIX (secolul cu mătuși și unchi, din care poate irumpe dragostea – predilectă rețetă de *Don Juan* în exil), aceleași variante ale unei unice forme, precum și numele care îl formează: Balzac, Tolstoi, Galsworthy, alături de *Ulysses*, cum zice el, adică „Personajul”, de așezat undeva la jumătatea distanței „dintre Robbe-Grillet și Dostoievski”. Dintre modelele autohtone, Holban și, naturalmente, „autorul *Bunevestiri*”, comparat, de pildă, cu Proust.

Un frumos cadru, o plăcută companie și Herbert, un oarecare vagant, student întârziat într-un vag București, colând o studentă, Luiza: „Oh, se simțea bine urmărind roiul lor strălucitor și leneș, respirând împreună cu ei *aerul acela cu diamante*. Dorindu-și ca drumul lor comun să nu se sfârșească încă, să se prelungească pentru câteva minute măcar. În vreme ce ei pluteau în aerul strălucitor.” Enigmatică trimitere la volumul emblematic al Cenaclului de Luni, *Aer cu diamante*, de Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan? Sau la atmosfera studentină, între Beatles și exaltări interzise? Oricum ar fi, o netă diferență față de lumea taciturnului Herbert, locuitor al unui subsol și pios receptacol al unor umori de senectute, de la bunicii și unchii și mătușicile lui, foști ai unei alte lumi.

În momentul în care Sicoie pășește în afara repertoriului stabilit până acum, se simte o doză de artificiu, romanul său (e oare un roman – dar Herbert, un Personaj? întrebări chiar ale personajului) cumulând mai multe tipuri de roman, tinzând să posede mai multe tipuri de actualitate: roman epistolar, cu *lettere* feminine (cum ar fi Iulia

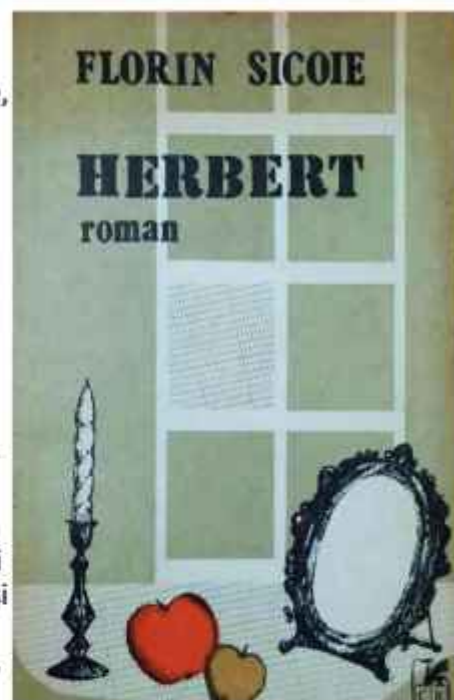
și drama prostituării ei, violent artificiale, cu destule întrebări asupra inocenței auctoriale), un roman obsedantist, cu investigații ale unor trecuturi aureolate, cum ar fi Cătuneanu, fostul proprietar al *Alhambrei*, acum șef de sală la localul său, ori bunica Theresa și un oarecare parfum imperial, cu Nicolae,

generalul de altădată cu vipușcă și sabie. Un roman în care Herbert este „copilul postum al unei clase”, burghezia din *Animale bolnave*.

În fine, și un roman care vorbește despre sine, adică despre inconsistența „sertarului” și lupta cu cei ce „hotărăsc, în ultimă instanță, dacă poate fi tipărit sau nu”. Un roman curajos despre cenzura politică, lăsat să apară de aceeași cenzură politică, reamintesc, în 1988.

Și alte definiții, peste această poveste de dragoste între Herbert și Luiza, simplu liant al unei minți mai lucide decât cea a romanului, o minte care se află de fapt în conflict cu adulatul gen al romanului. Era sfârșitul unei dictaturi, al unei lumi, totul, nu doar romanul, își epuizase posibilitățile. Perfectă suprapunere cu intrarea în postistorie, intrare văzută de „un om slab într-un secol tare”: acesta este noul eu.

Infatuat (*Herbert*, acest *Paludes* al meu), dar și iubitor de anonim (adulație a Provinciei, scrisă mereu cu majusculă: aici prăfuită și tentantă tocmai prin previzibilitatea ei, dincolo locul unde „totul devine rafinement, nuanță”, nuanță ce poate diferenția „străzile, casele, clasele sociale”, agățându-se de „paiul său”, foaia albă, cu acută condiție („eu n-am un trecut sau, dacă am avut unul, l-am șters”), un romancier absolut: „Rege cu tronul șubrezit de atâtea revoluții estetice, romancierul a fost obligat să renunțe la puterea sa absolută și să domnească numai constituțional. Înlocuind salvatoarea Forță a Destinului prin voința lui șubredă. Sau prin ghemul confuz al senzațiilor. Sau prin absurd.” Este adevărat, dar numai cu privire la *evoluția* romanului din sec. XIX încoace. Un personal eseu, de extracție clasică, ce rezistă perfect și azi. (Dan Gulea)

Florin SICOIE: „Modelul meu literar rămâne Marcel Proust, cu a sa *În căutarea timpului pierdut*”

Într-o lume dominată de kitsch, de la exprimare și limbaj la aspirații și prietenii, personale sau politice, care sunt soluțiile contemporane de rezistență? Vă rugăm să ne precizați câteva modalități, de pildă, din punctul de vedere al directorului de muzeu de artă, dezvăluindu-ne câteva dintre preocupările dvs. de-a lungul unei durate-standard de 24 de ore.

Să nu uităm, kitsch-ul este, totuși, o categorie filosofică. În al doilea rând, kitsch-ul nu este imuabil. Și așa da ca exemplu așa-numitele „case boierești”, de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea, care, la origine, reflectau arivismul și spiritul de imitație al unei clase aflate în ascensiune, burghezia română, care-și alegea modele franțuzești, germane sau austriece. După mai bine de o sută de ani, acele construcții nu mai sunt kitsch, iar amalgamul de stiluri care a contribuit la nașterea lor a căpătat o anumită noblețe. Kitsch-ul modern, manifestat îndeosebi în artă, există și se răspândește, dar el poate fi contracarat prin educație și cultură generală.

Este ceea ce încerc să fac și eu la Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”, pe care-l conduc din anul 2005, evitând experimentul facil, imitația, parazitarea pe teme și stiluri care aparțin altor artiști.

Nu mi se pare relevant să-mi circumscriu preocupările unei durate-standard de 24 de ore, pentru că zilele nu seamănă aproape deloc între ele

sau, dacă seamănă, parafrazează acel titlu al lui Eric Maria Remarque, *Pe frontul de vest nimic nou*. Și totuși, sub aparenta monotonie, ce diferențe, ce atrocități, ce sfâșieri!

Sunteți format ca prozator în ambianța Cenaclului de Luni și a Cenaclului Junimea, din anii 1980; în primul deceniu postdecembrist a fost evidentă implicarea dvs. politică, pe de o parte, având mai multe mandate în Consiliul Local, și, pe de alta, în universul lui Cioran, traducând titluri ale gânditorului român. Cum anume vă identificați?

Primul cenaclu la care am participat a fost acela de pe lângă Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga”, condus de trei scriitori de valoare medie, Nicolae Rădulescu-Lemnar, George Moroșanu și Hristu Cândroveanu. Din cauza unor varii probleme de dosar, primii doi au redebutat de-abia spre sfârșitul anilor 1960. Aveau o solidă cultură generală, gusturi clasice și îndrumarea lor a fost relativ eficientă. Dar, din păcate, din umbră vegheau și politrucii de serviciu, dintre care cel mai prezent era un oarecare Nicolae Stanciu. La aniversările comuniste, el îi îndemna pe copii să scrie „pe linie”, adunând producțiile lor în niște antologii cu tentă ideologică. De atunci datează și singura poezie cu partidul pe care am scris-o, în 1966, la frumoasa vârstă de 10 ani, și de care mi se amintește mereu atunci când ceea ce fac sau spun deranjează anumite oficialități cripto-comuniste. Oricum, așa cum am afirmat de multe ori, din acel cenaclu au ieșit doar doi scriitori profesioniști: Nino Stratan și cu mine.

În mai 1979, l-am cunoscut pe nașul meu literar, criticul și istoricul literar Alex Ștefănescu, de care m-a legat o prietenie de-o viață. În aceeași săptămână, m-a trimis la Cenaclul de Luni al celui mai important critic literar de după 1944, Nicolae Manolescu, și m-a prezentat viitorului meu maestru, romancierul Nicolae Breban. Intervenția lui Alex a fost salutară, pentru că, spre deosebire de colegii mei de generație literară, eu nu studiam nici filologia, nici filosofia, ci fizica nucleară, deci nu aveam acces la mediul care te introduce cu ușurință în atmosfera unui cenaclu.

Am frecventat, așadar, Cenaclul de Luni din 1979 până în 1983, la desființare, mergând, alternativ, în casa primitoare a lui Nicolae Breban, ostracizat de regim după faimoasa lui demisie din CC al PCR din

1971, la apariția Tezelor din Iulie. Acolo mi-am făcut școala de roman, alături de Stelian Tănase, Mircea Săndulescu, Ioan Groșan (din păcate, vajnic turnător la Securitate), Ioan Buduca, Traian T. Coșovei, Augustin Frățilă și alții. Spre norocul meu, ani de-a rândul, până în 1989, universul meu literar a avut doi piloni: Nicolae Manolescu și Nicolae Breban. Ei mi-au înlesnit debutul în *Viața Românească*, în 1983, cu o povestire, și debutul în volum, la Editura Cartea Românească, în 1988, după câștigarea unui concurs, cu *Herbert*, un roman burghez, care înfățișa clasa veșnic pierzătoare din care vin.

Am avut privilegiul să mă nasc într-o casă plină de cărți pe care mama mea, profesoară de engleză la Liceul „I. L. Caragiale”, își dădea ultimii bani (și părinții mei, profesori amândoi, n-aveau prea mulți), așa că n-am avut aproape niciodată nevoie să împrumut vreun volum. În plus, în sutele de nopți (aproape) albe, petrecute cu grupul din jurul lui Nicolae Breban, probabil cel mai important romancier de după război, discuțiile se concentrău asupra maștrilor lui „de hârtie”, Dostoievski, Nietzsche, Thomas Mann.

Cu Cenaclul Junimea n-am avut nicio legătură.

După Revoluție, despre care eu, în naivitatea mea, am crezut că va readuce, nemijlocit și imediat, la cârma Țării, Regele, PNT și PNL, m-am înscris în ultimul partid, de unde nu m-am clintit niciodată, și am dus la capăt 4 mandate de consilier municipal, beneficiind și de prietenia, aproape părintească, a personalității politice și culturale care a fost avocatul penalist și scriitorul Mircea Ionescu-Quintus, fost deținut politic.

În aprilie 1990, la Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, maestrul meu, Nicolae Breban, m-a anunțat că Andrei Pleșu, ministrul Culturii, i-a

oferit Revista *Contemporanul* și m-a rugat să-l secondez. Așa am început să traduc Cioran, ca să putem umple cele 8 pagini uriașe pe care le avea revista în formatul ei clasic. Am început cu *Despre neajunsul de a te fi născut* și am continuat cu *Mărturisiri și anateme*. Cea dintâi a apărut la Editura Humanitas și a ajuns deja la a opta ediție, fără să schimbe o virgulă. Cea de-a doua fusese comandată deja de editură unui alt traducător.

Dar acestea nu sunt singurele cărți pe care le-am tradus din franceză și engleză. Ele numără peste 35 de volume, de care sunt foarte mândru, pentru că aparțin unor nume mari: Henri Bergson, Marguerite Duras, Michel Winock, Amin Maalouf, Edward Behr, Michael Ferber, Eric Hobsbawm, Petru

Popescu, Caitlin Davies, Mario Livio și alții. Și n-aș vrea să uit *Marchizul de Sade*, traducere din limba engleză și adaptare a piesei *Quills* a dramaturgului american Doug Wright, Teatrul Odeon din București, regizor Beatrice Rancea (Bleonț), premiera pe 19 martie 2005.

Ce modele v-au influențat decisiv – în adolescență sau în anii în care această influență contează – din punct de vedere uman, respectiv profesional?

Am avut șansa de a trăi, aproape 30 de ani, într-o casă fabuloasă, construită ca dotă, în 1897, de stră-străbunicul meu adoptiv, inginerul Ioan M. Munteanu, proprietar, între 1897 și 1901, al rafinării care avea să capete, mai târziu, numele de

„Astra”, pentru străbunica mea, Stella, căsătorită cu viitorul general Lascăr Caracaș, erou din Primul Război Mondial. Dar personajul care mi-a răsfățat copilăria și adolescența a fost fiul lui, Lulu (după unicul fiu al Împăratului Napoleon III, ucis de zuluși la doar 23 de ani) Lascăr L. Caracaș. Fost ofițer de cavalerie, prim-pretor (administratorul unei plăși, în Regatul României), hăituit de comuniști din 1948 până la moarte, în 1986, privat multă vreme de

pensie, trăind, împreună cu bunica mea, poloneză, la limita subzistenței, într-o casă ocupată de hoarde de chiriași, avea o noblețe înnăscută, pe care mizeriile vieții, obiective (un reacționar într-un regim totalitar) și subiective (pasiunea de-o viață pentru

jocurile de noroc, mai ales poker) nu i-au putut-o știrbi. Avea o memorie absolut fabuloasă și un dar al povestirii pe care sper că l-am moștenit. Ca prim-pretor de Sinaia, cunoscuse Curtea Regală și numeroase personalități politice de prim rang. Am găsit multe din momentele evocate de el în cărțile apărute după Revoluție, în libertate.

Pe tatăl meu, Corneliu Sicoie, ofițer de carieră deblocat, devenit profesor de rusă după 4 ani petrecuți în lagărul de exterminare sovietic de la Oranki, în Siberia, fost deținut politic, l-am înțeles mult mai târziu, când i-am citit dosarul de urmărit de Securitate de la CNSAS. Atunci am realizat cu câtă frică a trăit acest om toată viața lui și de ce eu însumi având dosar de urmărit, din cauza relației

aproximate cu Nicolae Breban) încerca mereu să mă tempereze, atât înainte de 1989, cât și după.

Dar cel mai mare rol în formarea mea l-a avut mama mea, Stela, care m-a ocrotit din leagăn până la moarte, în 2018, la 92 de ani. Semănam și fizic foarte mult, aveam același simț al umorului, pe care tatăl meu nu-l prea împărtășea, mi-a fost alături în toate împrejurările, se bucura când izbândeam, mă consola când pierdeam.

Deși marele romancier Nicolae Breban mi-a fost și îmi rămâne maestru, modelul meu literar rămâne Marcel Proust, cu a sa *În căutarea timpului pierdut*. Dar, deși romancierul francez mi-a marcat stilul, în adolescență și tinerețe am citit tot ce puteam citi, epuizând, rând pe rând, literaturi și scriitori. Mai mult decât atât, până pe la 40 de ani treceam zilnic prin librărie, cumpărând tot ceea ce consideram că merită. Din literatura română, cel mai aproape mă simt tot de proustieni, de la Anton Holban și Hortensia Papadat-Bengescu la Camil Petrescu.

Dacă ați face o scurtă descriere a timpului care a trecut din 1989, cum vedeți societatea românească, în general, respectiv societatea ploieșteană, în mod particular (periodizări, evenimente, influențe)?

V-am spus, eu credeam că societatea românească liberă se va rebranșa imediat la societatea interbelică. E adevărat că atunci democrația românească nu era perfectă, dar era perfectibilă, pe termen lung. Am fi evoluat, în timp, ca unele țări apropiate ca nivel de dezvoltare economic și politic, cum ar fi Grecia sau Portugalia. Această plagă uriașă care a fost comunismul ne-a întârziat cu zeci de ani evoluția istorică, ca să nu mai vorbim de milioanele de victime pe care le-a produs. Și aici nu intră doar elita politică și intelectuală asasinată în pușcării și lagăre, ci și destinele zdrobite, carierele fracturate,

famiile distruse.

Din păcate, cei care au condus România în primii 6 ani de după 1989 au luat măsuri incomplete, pentru că datorau prea mult regimului comunist. Legile proprietății au fost doar o spoială, iar torționarii Securității și activiștii de partid n-au fost trași la răspundere decât cu totul aleatoriu. Au fost asasini care au murit de bătrânețe, în case neretrocedate proprietarilor de drept, cu pensii de câteva ori mai mari decât acelea ale victimelor lor. Și cea mai bună dovadă pentru asta este că nici acum dosarele Revoluției sau ale mineriadelor n-au fost soluționate.

În ceea ce privește societatea ploieșteană, am încă în minte contururile de aer ale clădirilor istorice care dădeau farmecul Ploieștiului, grupate în jurul Primăriei Vechi. Mai mult decât atât, încă mă bântuie unele din figurile supraviețuitoare ale perioadei interbelice, pe care le-am întâlnit în adolescența și tinerețea mea.

Dintr-un eventual portret al cetățeanului român peste 50 de ani, ce anume ar lipsi – în comparație cu imaginea de astăzi a aceluiași cetățean generic?

Dacă educația nu va fi repusă la locul ei firesc, dacă intelectualitatea nu-și va regăsi rolul pe care-l merită în societate, dacă fiecare clasă sau pătură socială nu va înțelege că n-are niciun motiv să se considere superioară celorlalte, societatea noastră va ajunge într-un marasm. Dar am întâlnit oameni, tineri sau mai puțin tineri, care conservă spiritul și moralitatea, care înțeleg rădăcinile și istoria. În aceste insule de libertate și democrație stă speranța noastră.

Interviu realizat de Dan Gulea

Schiță bibliografică

Proză

Herbert, București, 1988; ed. 2, pref. Dan-Silviu Boerescu, București, 1998;
Tratat asupra cozii, roman-pamflet, pref. Nicolae Breban, București, 1992;
Sâmbăta engleză și alte povestiri, Cluj-Napoca, 1998;

Publicistică

La ruleta vieții. Florin Sicoie în dialog cu Nicolae Marin, Ploiești, 2001.

Traduceri

Henri Bergson, *Râsul. Eseu asupra semnificației comicalului*, București, 1990;
 Marguerite Duras, *Amanta engleză*, București, 1994; ed. a II-a, 2005;
 Emil Cioran, *Despre neajunsul de a te fi născut*, București, 1995; ediții ulterioare: 1998, 2003, 2006, 2011, 2014 (format ebook), 2017, 2022;
 Ted Andrews, *Vindecarea prin culoare*, București, 1998;
 Ruth Berger, *Dezvăluirea aurei: interrelații energetice*, București, 1998;
 Krzysztof Kieslowski, *Kieslowski despre Kieslowski*, București, 2000;
 Varujan Vosganian, *The Queen's Vacant Gaze*, București, 2001 (în colaborare cu Ștefan Stoenescu);
 William Balsamo, George Carpozi jr., *Mafia S.A. Istoria secretă a crimei organizate din SUA*, București, 2001;
 Michael Ferber, *Dicționar de simboluri literare*, 2001;
 Petru Popescu, *Oaza: amintiri despre dragostea și supraviețuirea dintr-un lagăr de concentrare*, București, 2002;
 Eric Hobsbawn, *Era capitalului: 1848-1875*, București, 2000; ed. a II-a, 2002 (în colaborare);
 Eric Hobsbawn, *Era imperiului: 1875-1914*, București, 2002;
 Norman Solomon, *Iudaismul: foarte scurtă introducere*, București, 2003;
 Michel Winock, *Vocile libertății. Scriitori angajați din secolul al XIX-lea – Les Voix de la liberté. Les*

écrivains engagés au XIX-e siècle, ed. bilingvă, Chișinău, 2003;
 Michael Cook, *Coranul: foarte scurtă introducere*, București, 2004;
11 septembrie 2001. Raportul final al Comisiei americane de anchetă privind atacurile teroriste asupra Statelor Unite ale Americii, București, 2006 (în colaborare);
 Amin Maalouf, *Samarkand*, Iași, 2006; ed. a II-a, 2014;
 Caitlin Davies, *Poveste de dragoste africană*, București, 2010;
 Edward Behr, *Americă înfricoșătoare*, București, 2013;
 John Micklethwait, Adrian Wooldridge, *Compania: o scurtă istorie a unei idei revoluționare*, București, 2015;

Dramatizări

Șatra, după filmul *Șatra* al regizorului Emil Loteanu și nuvela *Makar Ciudra* de Maxim Gorki (sursa filmului), Teatrul de Stat Maghiar „Csiki Gergely” din Timișoara, regizor Beatrice Rancea (Bleonț), premiera pe 17 decembrie 2004;
Marchizul de Sade, traducere din limba engleză și adaptare a piesei *Quills* a dramaturgului american Doug Wright, Teatrul Odeon din București, regizor Beatrice Rancea (Bleonț), premiera pe 19 martie 2005;

Prefețe, texte de gardă, ediții îngrijite

Gheorghe Diaconu, *Târgșor, sit milenar*, București, 2003;
 Pavel Șușară, *Lumea lui Aurel Jiquidi*, București, 2022;
Catalogul Bienalei internaționale de gravură „Iosif Iser”, Muzeul de Artă „I. Ionescu-Quintus”, Ploiești, începând de la ediția a VI-a, 2005 și până în prezent, ediția a XV-a (2025).

O istorie în **versuri**, a literaturii române (VIII)

Daniel PIȘCU

Nicolae Manolescu

(etalonul)

June critic, și el lunedìst
 întâmpinându-și confrății
 mai tineri eficace și cu o generozitate
 maximă, aparte cu diferite *Teme*
 și *Contradicții* (ca ale lui Maiorescu !)
 a trăit mereu ca într-o *Arcă a lui Noe*
 ajungând la o *Istorie critică...* (oare de viitor?)
 apăsător de energii pozitive
 (ca ale lui P.Georgescu sau G. Ivașcu)
 dar și din cele mai puțin favorabile
 (ale unor congeneri, ca niște femei adorabile!)
 și chiar de scări deficitare
 pe care le-a urcat într-un fel al său de a scrie
 convingător, clar
 în viața de zi cu zi și a *României literare*
 de unde a ieșit totdeauna
 un rece, cu un fin *feeling* umor
 și ochi de oțel, distanțiat
 un tenace învingător.

Ioan Es. Pop

(blândul)

Asertiv, săritor
 la modul implicativ
 de la a trece din *leudul fără ieșire*
 și *Porcec* la un *Manual de literatură*
 adăugând și o amprentă
 dintr-un *Ziar de duminică*
 și un *Discovery*, revistă concomitentă
 într-o viață prea scurtă, dar vrednică.
 Probabil, eternică.

Mircea Doreanu

(incontrolabilul)

Filolog craiovean și brașovean
 până în măduva oaselor
 cu un spirit de glumă remarcabil
 de un comportament discutabil
 atins de aripa unui albatros inerent
poeta vates, trecând de la
Minunatele aventuri ale lui Zoo Magnificul
 la *Cartea despre abandon*, debutant târziu
 distins stilistic mazilescian
 a parcurs un traseu greu familial
 și dificultant profesional.
 În lupta cu sine și-al său zeu
 de care nu s-a dezis și l-a respins
 cu o fire bonomă, binomă
 într-un al sortii ping-pong
 când s-a auzit un mare Gong.

Tiberiu NEACȘU: „Sunt un naiv care șlefuieste până la dispariție brutalitatea cuvintelor, până la orbire sintaxa”

Tiberiu Neacșu (n. 1981, Timișoara) este poet și traducător. A fost editor al revistei online *Crevice*. Poemele lui au fost traduse în nouă limbi străine și publicate în *The Shallow Ends*, *Plume Poetry*, *Poesis Internațional*, *Crevice*, *Dilema veche* etc. A tradus din Peg Boyers, Lloyd Schwartz, Derek JG Williams, Ani Gjika, Mustafa Kōz, W.H. Auden și alții. A publicat volumele: *Nebuna* (2000, Editura Convorbiri literare), *Acrobat în zece pași* (2013, Editura Tracus Arte), *Sindromul Joubert* (2023, Editura Cartier). În 2018-2019 l-a tradus în antologie pe Frank Bidart (câștigător Pulitzer). Coordonează „ALTCenaclu”, pe care l-a fondat alături de Simona Petrișor.

Cine te cunoaște știe cât de dedicat ești poeziei. Îmi amintesc când ai venit la una dintre Întâlnirile „Haimanale Literare” la Ploiești, și ne-ai povestit că ai și suferit pentru poezie, ba chiar te-ai și îmbolnăvit din cauza ei. Cum a început relația aceasta atât de intensă cu poezia?

Încă de la început, mă voi devoala drept un clișeu psihanalizabil. În copilărie, desigur, a început relația asta cu poezia, datorită (sau din cauza?) bunicului meu patern care îmi citea în fiecare zi din Coșbuc, Topârceanu, Arghezi, Eminescu și alții. Copiii lor vin foarte bine ritmul și rima, iar mințile lor hămesite fac loc unor infiltrații informaționale extraordinare. Așa și eu – creierul meu s-a dezvoltat și a privit realitatea prin prisma (înaltă?) a poeziei și am cunoscut așa lumea.

Poezia, însă, nu e numai o stare de grație care te ridică dincolo de orele lumesti, aveam să aflu mai târziu. Ea lucrează cu cele mai puțin previzibile variabile – oamenii. Acolo, de-abia, își găsește cruzimea și acționează felin, precis și letal, pe alocuri. Ludic, dar letal.

Ai publicat volume la intervale lungi. Puține și bune, zic eu. Cel mai recent este *Sindromul Joubert* (2023, Editura Cartier), care a fost bine primit de critici și public. Publici rar pentru că scrii rar? Sau ești pretențios? Sau nici una, nici alta?

Scriu des și destul de mult. Dar am nevoie de mult timp pentru a testa ce scriu. Cred că și asta e un soi de teamă. În plus, nu cred într-un scris imediat. Sunt un naiv care șlefuieste până la dispariție brutalitatea cuvintelor, până la orbire sintaxa. Și o fac pentru că,

spre finalul demersului scriitoricesc, acele cuvinte să nu se întoarcă asupra mea cu brutalitatea cu care au fost înzestrate. Și chiar și asta e un soi de teamă. Mai mult, módele nu mă seduc deloc. Și atunci, subiectele abordate, tezele, dacă vrei, nu apar atât de frecvent pe cât aș vrea. Sau, mai bine spus, structurarea lor nu apare atât de transparent cum aș vrea, și atunci munca de a crea un traseu al unei cărți devine din ce în ce mai anevoioasă.

Ai coordonat Cenaclul „Matca”, iar în prezent coordonezi „ALTcenaclu”, pe care l-ai fondat alături de Simona Petrișor. Au trecut multe nume pe la microfoanele celor două cenacluri. Se schimbă poezia tinerilor? Observi vreo direcție nouă din punct de vedere stilistic, politic sau tematic?

În acești trei ani de când ne-am ocupat de întâlnirile cenacliere, am încercat să înțeleg încotro se îndreaptă poezia. De unde vine, știam, dar nu mă așteptam să văd atâtea puncte de efervescentă. Dacă într-o parte a poeziei se observă clar o monotonie (manifestă) a manifestului, în mici puncte vegetative se ascunde ceea ce eu sper că putem decela peste 10-15 ani drept poezie. Apetitul pentru politic (din ce în ce mai mare) vine din arealul imediat al unei realități care propune cel puțin două elemente contradictorii: viața palpabilă, „reală”, și viața internautică, acel alter ego al fiecăruia, lupta pentru figurație, pentru celebritate, pentru un loc în „centru”. Politicul a devenit o cale pentru aceste atrocități superficiale, statutul de star rock a fost înlocuit de statutul „curățel” al comportamentului corect, perfect mulat bulelor influente, perfect aliniat și colorat în interiorul liniilor.

Așadar, poezia tinerilor nu se schimbă de la sine, ci este schimbată prin valurile consecutive și frecvente ale modelelor copiate (preluate fără a fi internalizate, fără a fi adaptate zonei în cauză). Poezia tinde ori să spună totul (într-un mod manifest și direct), ori să nu spună mare lucru (fiind vorba despre o chestiune care ține mai mult de o individualitate).

Suntem în secolul în care poezia va muri.

Ai tradus din Lloyd Schwartz, Frank Bidart, Peg Boyers, W.H. Auden și alții. Cât din poetul Tiberiu Neacșu ajunge în traduceri și cât din poezii traduse s-au strecurat în poezia lui Tiberiu Neacșu?

Din mine sper să nu fi ajuns nimic în traduceri. Ar fi păcat să maculez poezia celor numiți mai sus. Din ei, însă, în poezia mea, sper să fi ajuns ceva. Sper să fi putut asimila strategiile lor, răbdarea și munca cu textul, viziunea asupra poeziei, etica efortului, a povestirii, a amănuntelor subtile care fac dintr-o aranjare sintactică o adevărată poartă spre altă lume. Sper să fi înțeles și că poezia rezistă și-n afara poezilor și că nu e nevoie de

contemporaneitate pentru a învăța să simți sau să citești.

Ești și un performer foarte bun și, recent, poeme scrise de tine au fost selectate pentru un spectacol de teatru. Când scrii, ții cont și de latura performativă a poeziei? Te gândești cum va suna citită de tine sau de alții în public?

De fiecare dată când cred că un poem e terminat, un ultim test pe care îl fac este să-l citesc singur, în cameră, cu voce tare. Acolo observ unde se împiedică, unde mai poate fi lucrat, ce cuvinte se așază bine pe idiosincronic, ce cuvinte merită sărite. Performance-ul e o formă de interpretare.

Performerul îți aduce pe scenă un mod de a vedea lucrurile. Eu nu scriu cu gândul la scenă, ci, mai degrabă, cu gândul la o liniște pe care lecturarea sau ascultarea poemului o creează.

Cel mai important capital pe care-l putem avea la dispoziție, fie și pentru perioade scurte de timp, este atenția celorlalți. Timpul lor. Și mi-ar plăcea să nu și-l piardă.

Lucrezi la un proiect editorial acum? Când vom citi un nou volum de poezie semnat Tiberiu Neacșu?

Îmi e greu să spun dacă lucrez, cu adevărat, la un nou proiect editorial, sau dacă visez cu ochii deschiși la momentul în care, după ce această carte se va fi scris, mulțimile mă vor ovaționa, elevii mă vor învăța pe dinafară, studenții, masteranzii, doctoranzii își vor da măsura pregătirii lor în poetica neacșuliană, comitetul de la Stockholm îmi va lansa invitații disperate și, datorită mie, limbile pământului vor deveni una, doar pentru a da posibilitatea tuturor de a citi în original acele mari opere ale scriitorului român.

După ce mă trezesc, însă, mă uit la cele 4-5-6 poeme pe care am reușit să le termin și-mi dau seama că voința proprie a cărții nu depășește puterea mea de a fi leneș. Și asta mă face să mă simt invincibil.

Dar ca să-ți răspund la întrebare, sper că o nouă carte de poeme să apară în 2030. Până atunci, mă retrag în proză. O mai agreabilă interlocuție.

interviu realizat de Marian Neaguțu

Hristina DOROFTEI: „un deget cu unghie din gel frumos colorat, sub care pulsează infecția”

Hristina Doroftei (18 mai 1983) a absolvit cursurile universitare, masterale și doctorale ale Facultății de Litere a Universității „Petru Maior” din Târgu-Mureș.

A debutat cu cartea de poeme *reflexie*, Editura Junimea, Iași, 2014 (Premiul „Opera Prima” la Festivalul Internațional de Literatură „Tudor Arghezi” și „Premiul pentru debut” al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Mureș), volumul de poeme *Mașina de cusut*, Editura Cartea Românească, București, 2017 și cel de eseuri *Memoria zăbrelelor – eseu anti-uitare* (având la bază teza de doctorat, *Memorialistica detenției comuniste*, coordonator prof. univ. dr. Al. Cistelean), Editura Arc, Chișinău, 2017, apoi a publicat cartea de poezie *Explozii controlate*, la Editura Tracus Arte, 2023 și *Memoria zăbrelelor* (reeditare), Editura Rocart, Băbana, 2024.

A realizat „Interviurile Familiei” la revista *Familia* din Oradea și „Invitatul revistei” la revista *Conta* din Piatra-Neamț. Publică poeme, cronici literare în *Vatra*, *Ramuri*, *România literară*, *Hyperion*, *Euphorion*, *Discobolul*, *Actualitatea literară*, *Scriptor*, *Noise Poetry*, *Haimanale Literare*, *O mie de semne*, *Poeticstand* etc. Lucrează ca profesoară de Limba și literatura română, nivel liceal, în Târgu Mureș.

scrierilor lor sau al afirmațiilor / acțiunilor acestora. Dacă elevul nu are nicio curiozitate față de literatură, este epuizat și suprasaturat de „literatură” tik-tok și instagram, atunci cam ratează descoperirile de acest fel.

Memoria zăbrelelor. Eseu anti-uitare, publicată în anul 2017, este o carte necesară în spațiul cultural românesc. Ce putem face pentru a nu repeta greșelile trecutului?

Êști poetă, eseistă, profesoară. Care este părerea elevilor tăi atunci când descoperă literatura contemporană?

Depinde de elev și de cultura sa. Dacă este un individ interesat de lectură și cultură, i se par curajoși scriitorii contemporani pentru că au îndrăzneala să experimenteze, să provoace cititorii prin intermediul

Acest volum a fost publicat în 2017 la Editura Arc din Chișinău și reeditat în 2024, la Editura Rocart (din România), având titlul prescurtat: *Memoria zăbrelelor*. Cred că cea mai utilă acțiune a noastră este să ne informăm, din minimum două surse credibile, iar apoi să înțelegem și să filtrăm informația. În niciun caz, să nu credem totul într-o lume a manipulării.

Această lucrare are la bază teza mea de doctorat (susținută în 2012) și urmărește descoperirea trecutului (istoric și personal) din perioada instaurării comunismului. Sunt luate în vizor scrierile nonficionale, cum ar fi memoriile, autobiografiile și așa-zisele „jurnale de închisoare”. Unele sunt valoroase și din punct de vedere literar (nu doar documentar), dar toate au valoare socială și istorică. Ele sunt rezultatul dorinței unor foști deținuți politic de a supraviețui în închisoare, de a lupta pentru viața lor ca să se reîntoarcă la familii și ca să mărturisească (scrie) nedreptățile îndurate, tocmai pentru a nu se mai repeta acea perioadă neagră din istoria recentă a României.

Observ o revigorare a revistelor literare și nu poate decât să mă bucure. Un scriitor consacrat mai are nevoie de feedback?

Eu cred că orice scriitor are nevoie de cititori, așa cum spectacolele au nevoie de spectatori. Cel mai pragmatic feedback este numărul de cărți (sau de bilete) vândute. Dar, pe lângă asta, avem și recenziile din revistele literare, scurtele prezentări de pe paginile de socializare și – uneori – chiar și scurtele mesaje de felicitare adresate autorilor de către cititori. Toate sunt binevenite și utile. Desigur, sunt grupuri și grupulețe literare ai căror membri se laudă

cu schimbul, sunt și prietenii artistice, nu e nimic greșit atâta timp cât cartea este promovată, discutată, amintită...

Poezia ta radiografiază prezentul într-un mod lucid. Crezi că unul dintre rolurile poeziei este și acela de a îndrepta lucrurile din societate?

În momentul acesta, eu nu cred că arta poate îndrepta societatea. Poate trage niște semnale de alarmă, poate ridica niște semne de întrebare, poate acuza artistic, dar nu cred că are vreo putere concretă de a schimba lucrurile în societate în perioada actuală.

Poezia mea observă, analizează, ironizează, încearcă să înțeleagă și să ierte prezentul și trecutul, adăugând imaginație, culoare și intensitate emoțională. Dacă ar fi să o compar cu ceva, ar fi cu un deget cu unghie din gel frumos colorat, sub care pulsează infecția. Asta e poezia mea pentru cititorii care au disponibilitate emoțională și intelectuală: imagini artistice construite din cuvinte alese cu atenție, care radiografiază puroiul societății actuale.

Ce are Hristina Doroftei, în prezent, la sertar?

Lucrez la un volum de poeme pe care aș dori să îl public în 2027, dar încă nu m-am decis asupra tematicii și formei finale. Sper că mă va ajuta vacanța de vară ca să îl construiesc într-un mod satisfăcător.

interviu realizat de Vad Mușat

De aceea, sper că am reușit redarea unei viziuni nostalgice față de o lume care atunci se cristaliza și se coagula, cu destulă greutate și stângăcie.

Distribuția a reușit, cu talent și înțelegere, să reconstituie acea umanitate pierdută, punctând cu umor fin, controlat, situațiile din piesă. Mihai Coadă (Pampon), Lorena Ciubotaru (Didina Mazu), Isabela Iacupovici/ Clara Flores (Mița Baston), Karl Baker (Nae Girimea), George Frâncu (Crăcănel), Ionuț Burlan (Iordache), Bogdan Farcaș (Catindatul), Adrian Ancuța (Ipistatul) au compus portrete credibile, pe alocuri memorabile.

În finalul comentariului vă redau un fragment din pastila mea inserată în caietul program: „*D’ale carnavalului*, ca pretext de spectacol, este, poate, piesa lui cea mai pură, din punct de vedere stilistic, pentru că omniprezența și determinarea politică din celelalte scrieri ale sale sunt estompate de studiul aplicat asupra mecanismelor celor mai precise ale comediei de situație, de limbaj și de caracter. Rezultă de aici o focusare asupra individului, prins în mecanismul istoriei și al relației sale cu societatea, între păgân și divin, între derizoriu și zbor, între tragic și comic.”

Primăvara lui 2008 ne-a găsit în febra unei premiere speciale, multășteptate, prin prisma tipului de text, a premiselor, temei și dezvoltării subiectului, piesa dramaturgului islandez contemporan Thorvaldur Thorsteinsson *And Björk, of course*, și mai ales a regizorului Radu Afrim, cel care a ales și a înscenat acest text/ dezbateri/ introspecție.

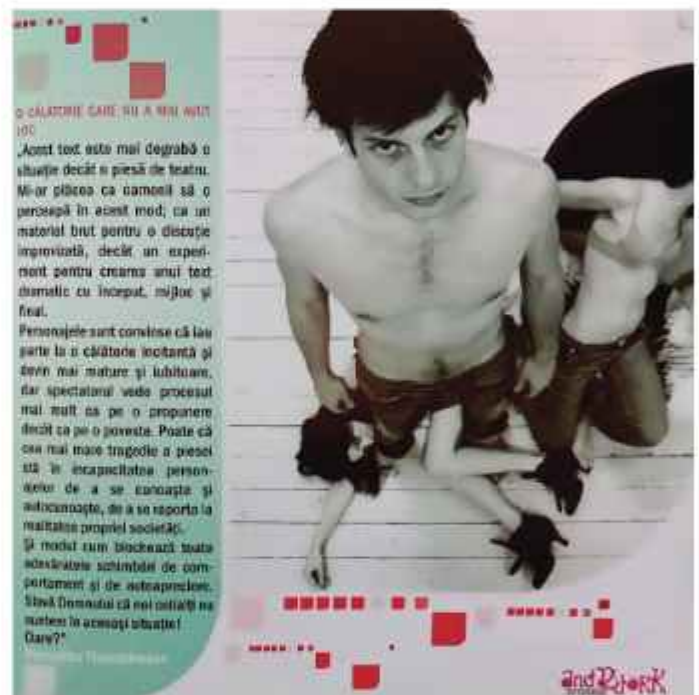
Toate aceste premise asigurau, alături de o distribuție puternică, exersată deja în spectacologia lui Afrim, condițiile unui spectacol-eveniment. Ceea ce s-a și întâmplat.

Pentru a intensifica efectul de terapie psihologică de

grup, regizorul a proiectat dezbateri într-un spațiu studio, cu publicul pe scenă, în imediata apropiere a protagoniștilor.

Cu toate că abordează domenii artistice variate, în spatele muncii lui Thorsteinsson se pot observa idei foarte clare iar în toate se regăsește aceeași filozofie și personalitate; ca și în cazul spectacolului nostru, autorul devine aproape invizibil sau absent, transformând auditoriul în protagonist și creator al artei.

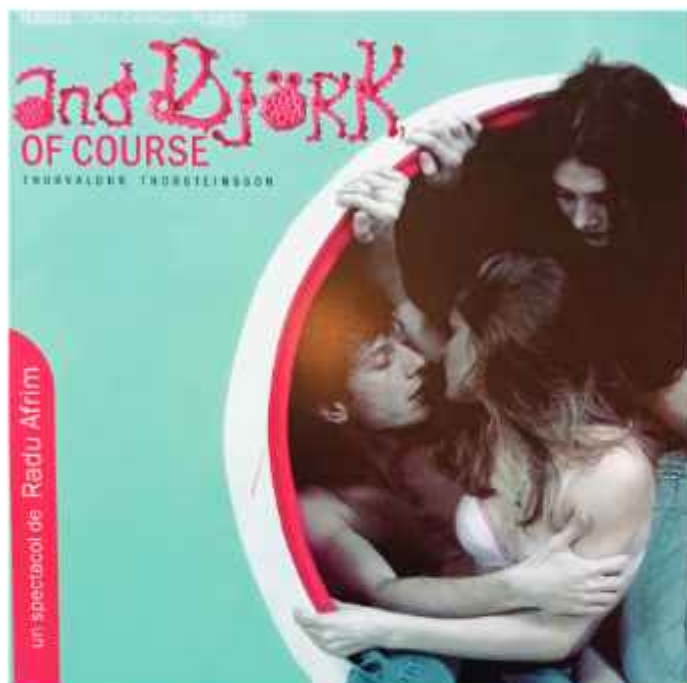
Autorul spunea undeva despre Islanda lui natală, privită însă de la distanță: „Islanda este o călătorie ca un montagne russe al forțelor naturii, douăzeci de feluri de climă, membri ai familiei deosebiți, prieteni minunați, întâlniri stresante la birou, lingușeli în mass-media, golf prost jucat, planuri entuziaste, finaluri de ultim moment, cantități nebune de cafea și mai multe *bună ziua si la revedere* decât vei putea

câteodată să numeri. E un privilegiu să fii islandez! Mai ales când nu locuiești acolo...”

Eu aș mai adăuga, pornind de la piesă, și multă înstrăinare, vulnerabilități de comunicare, de împăcare cu tine însuși, sex obsedant dar adeseori neîmplinit... Adică pericolul nefericirii și al neîmplinirii îi pândește pe mulți, de aceea apelează la ședințe de terapie în grup. Sunt numeroase momentele psihologice și... psihiatrice de criză ale personajelor introspectate; unele expresii și situații scenice sunt greu de resimțit de către spectatori, mai ales prin prisma intimității violate a temelor... Dar talentul dramaturgului, completat cu adecvare, măsură și rafinament de regie și de distribuție, cu un

plus de umor, autoironie și emoție copleșitoare, redau cu toatele aceste situații limită, în lumina unei omenii și sensibilități aparte.

Scenografia Alinei Herescu, prin subtilitate, minimalism și funcționalitate oferă acel fundal perfect pentru înfățișarea uriașei ipocrizii a lumii moderne, cea care toacă, cu stil, cu bogăție și cu panasă destine umane pe care le nivelează.

Aminteam despre condiția unei distribuții perfect armonizate de Afrim, cu Clara Flores, Ioan Coman, Ada Simionică, Tudor Smoleanu, Lorena Ciubotaru, Cristian Popa, Nicoleta Lefter/ Florentina Țilea, Alin Teglaș.

Pentru rolul Hilda, Ada Simionică a fost nominalizată la Premiul pentru cea mai bună actriță în rol secundar la Gala UNITER ediția 2009.

Înainte însă de amorsarea acestei „bombe Afrim” s-a lansat un alt „crucișător”, spectacolul *Don Juan* de Molière, în traducerea impecabilă realizată de Alice Georgescu, în regia strălucită a lui László Bocsárdi și scenografia lui Josef Bartha (decoruri) și a Judithei Dobre-Kotaj (costume).

Dar, mai bine să-l „auzim” pe cronicarul revistei *Teatru*: „cele două ore și jumătate cât a durat spectacolul lui Bocsárdi nu am încetat să mă încânt de frumusețea și claritatea acestei alcătuirii fragile și, din păcate, trecătoare. De claritatea ei, de echilibrul emanat de fiecare scenă, de fiecare personaj lucrat impecabil de actorii de la Ploiești; de cuplul de neuitat Marius Stănescu – Pálffy Tibor, adică Don Juan – Sganarelle. Spectacolul lui Bocsárdi este, în

fond, unul în care teatrul triumfă și asupra experimentelor și asupra lipsei de suflet a multor întruchipări; e spectacolul cel mai uman și mai artistic văzut în ultimul timp de mine!” (Jean Cazaban).

Ca director, bucuria mea suplimentară legată de acest spectacol constă în colaborarea cu cei doi mari actori și vechi prieteni, Marius Stănescu, de la Teatrul Odeon, și Pálffy Tibor de la Teatrul „Tamási Áron” din Sfântu Gheorghe.

Distribuția îi mai numără în rândurile ei pe Oxana Moravec, Nicolae Urs, Mihai Calotă, Dragoș Câmpan, Ada Simionică, Elena Popa, Tudor Smoleanu, Ilie Gâlea, Ioan Coman, Adrian Ancuța, Alin Teglaș și un expresiv grup de șase femei, compus din Roxana Ivanciu,

Lorena Ciubotaru, Florica Dinicu, Cristina Moldoveanu, Otilia Pătrașcu și Izabela Iacupovici.

De altfel, pentru acest exemplar spectacol, la Gala UNITER 2008 *Don Juan* a fost nominalizat la categoria Premiul pentru cel mai bun regizor, în persoana lui László Bocsárdi.

O altă bijuterie de spectacol a stagiunii 2008 – 2009 a fost spectacolul *Regina frumuseții din Leenane*, piesa de debut a binecunoscutului anglo-irlandez Martin Mc Donagh, în regia Andreei Vulpe și scenografia lui Dan Titza.

Autorul, după cum singur se intitulează „cel mai mare dramaturg al Angliei și al Irlandei din ultimii 20 de ani”, compune în acest caz o piesă înșelătoare, plină de capcane pentru spectator. Începutul pare plicticos, are o acțiune liniară, socială și simplistă, ce te trimite cu gândul la Zola, impresie ce de altfel persistă și după ce toate surprizele s-au consumat. Dar, de fapt, piesa e foarte abil scrisă. Acest nou gen teatral se numește „in your face”.

În ciuda tramei întunecate și a unor scene șocante ies la iveală subtilități și ironii, când te aștepti mai puțin, rezultând în final un spectacol puternic, emoționant și la limită.

Cei patru actori își construiesc cu atenție și

virtuozitate rolurile; în prim plan ies Oxana Moravec, într-o relație extremă de confruntare cu mama sa, interpretată cu impetuozitate dar și vulnerabilitate de Lucia Ștefănescu. Cele două actrițe sunt secondate cu profesionalism și putere de convingere de Ioan Coman și Bogdan Farcaș.

De altfel, ca o recunoaștere a valorii sale, spectacolul a fost invitat în selecția oficială a Festivalului Național de Teatru (FNT) de la București, ediția 2009.

Iată-ne ajunși și la cel de-al cincilea spectacol rememorat în acest episod, cel ce sugera, din titlu, drumul de reconsiderare a două nume capitale ale istoriei dramaturgiei românești, Caragiale și Mihail Sebastian; doi dintre cei mai jucați dramaturgi români, așa afirma chiar primii doi din... top (unul subiectiv, firește).

Peisajul oarecum sărac al dramaturgiei românești interbelice nu favoriza o concurență acerbă, numele autorilor valoroși și de succes fiind puține: Tudor Mușatescu, Victor Ion Popa, Mircea Ștefănescu, G. M. Zamfirescu, Alexandru Kirițescu sau George Ciprian.

În plus, mai toți continuau tradiția caragialiană a comediei satirice de moravuri. În acest context, teatrul de atmosferă, de vis, de poezie, pătruns de un inefabil fior liric, precum cel al lui Mihail Sebastian nu avea cum să nu placă publicului.

Dintr-un început, mi-am propus să construiesc, pornind de la acest text, un musical profund românesc și... omenesc, adresându-mă sensibilității spectatorului, solicitând și stimulând capacitatea lui de visare și chiar de autoiluzionare; muzica de calitate, dansurile, tablourile animate, songul și versul aveau să potențeze și mai mult materialul dramatic, respectiv emoția unei exemplare povești de dragoste.

Așadar am apelat, ca și în alte câteva cazuri, la colegii actori, cântăreți, dansatori de la Teatrul de Revistă *Majestic*, secție a teatrului nostru.

Experiența mea de a lucra în echipă cu doi profesioniști de top ai revistei românești, precum colegii mei Marcela Țimiraș (coregrafie) și Viorel Gavrilă (aranjamente orchestrale și conducere muzicală) mi-a facilitat munca de elaborare a

concepției regizorale.

Un text complex, plin de emoție și poezie, o provocare și un demers înspre romantism, visare, introspecție, chiar dacă „îmbrăcate” în haina comediei. Pentru realizarea scenografiei, atât de necesară în a desena fundalul unei asemenea populare povești, am apelat la colegul meu Ovidiu Pascal, scenograf al secției Revistă, rezultând decoruri și costume perfect acordate cu sentimentele și mesajele acestei bijuterii de text.

Versurile adaptate pentru songurile acestui spectacol au beneficiat de experiența, sensibilitatea și talentul cunoscutei libretiste Roxana Popescu.

Am mai beneficiat de o șansă pe care nu puteam să o scap, cea a colaborării cu doi artiști-cântăreți care

știu să joace, să cânte și să danseze, așa cum stă bine unui artist de revistă pur sânge. Așa că distribuirea lui Aurelian Temișan și a Anei Maria Mirică în rolurile lui Ștefan Valeriu și al Corinei a constituit un atu important în succesul acestui spectacol. Farmecul lor personal, vârsta reală a interpreților, calitățile lor artistice au concurat la credibilitatea și puterea lor de expresie teatrală.

Alături de colegi artiști cu state vechi de activitate în teatrul de revistă, precum Mirel Măneru, Manuela Alionte-Frâncu, Rodica Alexandru,

Mihaela Duțu, Romeo Zaharia sau George Capanu și de experimentații lor colegi de la secția Dramă, respectiv actorii Ilie Gâlea și regretatul Daniel Chirea, cei doi actori protagoniști au format o echipă minunată, valoroasă și convingătoare.

Calda mea recunoștință și apreciere baletului *Majestic*, același care și în *Bădăranii*, *Burghezul gentilom* și *Cine l-a ucis pe Marx* a dat rotunjime, farmec, strălucire și... atractivitate!

În final, doresc să menționez că acest dar artistic, *Jocul de-a vacanța*, l-am dedicat memoriei vechiului meu prieten și coleg, regretatul Costin Premac, cel care de la înființarea secției de revistă din mai 1957 și până la tragica sa dispariție a fost mentorul și conducătorul secției.

Va urma

Filme cu Toma Caragiu

Ion Bogdan LEFTER

Chiar și într-o prea-scurtă viață, de doar 51 de ani și jumătate, mai exact 51 de ani, 6 luni și 2 săptămîni, între 21 august 1925, data nașterii, și 4 martie 1977, seara fatidică a marelui cutremur, bilanțul profesional al lui Toma Caragiu rămîne enorm. Te și întrebă cînd a avut timp să apară în atîtea și atîtea piese pe scenă, în filme și în emisiuni radio și de televiziune. Genul de devotament al artiștilor laborioși despre care, dacă intervine destinul tragic, se spune că „parcă au simțit...”...

Actor de mare clasă, genial, „lider de generație”, Caragiu a înregistrat importante/ importantissime momente de vîrf, de grație, la altitudinea capodoperelor, însă într-o carieră dominată cantitativ de rolurile mai puțin grandioase, în producții medii, pînă la genuri „de consum”, din zonele precum cinematografia comică populară sau poveștile de aventuri sau reconstituirile istorice, care serioase, care mai vesele; iar la radio și mai ales la televiziune, pe lîngă „teatrul audio” și cel „...TV”, a fost o vedetă a divertismentului, a emisiunilor de „varietăți”, a „scheciurilor” – iarăși – comice sau comico-satirice.

Și totuși, nu doar marile sale creații „pline”, în spectacole și filme memorabile, semnate de regizori de calibru, ci întreaga sa prestație actoricească a urcat pe treptele cele mai înalte de performanță. Am putea spune că, așa cum se întîmplă în rare cazuri de mari vedete ale lumii, de „monștri sacri”, și-a depășit propriile personaje, reușind să se interpreteze pe sine, să-l joace pe Caragiu-actorul, într-un soi de compoziție „meta-actoricească” (dacă se poate spune așa). Există și cealaltă categorie, a extraordinarilor versatili, care se „pliază” pe fiecare rol, uneori pînă la – cum am mai spus – indistinție, pînă la dificultatea de a-i recunoaște pe interpreții „transpuși”, „transfigurați”, intrați „în pielea” eroilor lor. Incluzîndu-l pe Caragiu în prima categorie, l-aș vedea compatibil – oarecum paradoxal – și cu cea de-a doua. Cu următoarea explicație reluată: protagonistul nostru a fost fundamentalmente un „actor de compoziție”, pregătindu-și cu mare minuțiozitate rolurile, elaborîndu-se – prin urmare – pe sine, construindu-se ca „supra-personaj” cu tot ce-i trebuia: prezență caracteristică, retorică vocală, facială, corporală proprie, pe game largi de

procedee, cu formidabila știință sau intuiție autocontrolată a „topirii” tuturor trăsăturilor sale actoricești într-o formulă imediat identificabilă, într-un „el însuși” reperabil din prima clipă, într-o „marcă înregistrată”. Cu constanta ironiei și a comicului complice cu publicul, în genială manieră, descriptibilă atît cît se poate într-un text, în limbaj verbal, de fapt fiind nevoie obligatoriu de imagini pentru o analiză concludentă, căci se știe că exegezele ajung inevitabil și la „citate ilustrative”: în cazul artelor spectacolului, ele nu pot fi decît fotografii și înregistrări audio și video...

Caragiu pe marile ecrane, cum li se spunea celor din cinematografe pe vremuri, după inventarea televizorului, adică a „micilor ecrane” (cu dimensiuni în creștere abia mai încoace, odată cu avansul rapid al tehnologiilor electronice care au permis apariția „plasmelor” extinse treptat, pînă au acoperit pereți întregi, înălțîndu-se și lățindu-se cît fostele „mari ecrane” de pînă din sălile de cinema...).

lătă:

Debut nesemnificativ în 1955, într-un rolșor din *Nufărul roșu*, în regia uitatului Gheorghe Tobias, în contul căruia bazele de date mai consemnează un singur alt film, *Sub cupola albastră* (1962), *Nufărul...* fiind creditat drept primul film românesc color, căci *...ROȘU...*

Va avansa sub mult mai bune „auspicii” cu Manole Marcus și Iulian Mihu, regizori de calitate, interesați, sofisticăți. Vezi și mărturisirile celor doi și-ale lui Caragiu despre întîlnirile lor, despre cum au colaborat, despre cum l-au văzut și l-au înțeles Marcus și Mihu pe genialul actor invitat în filmele lor.

Sub „bagheta” lui Manole Marcus Caragiu a jucat, înainte de „liberalizarea” de la mijlocul anilor '60, în *Nu vreau să mă însor* (1961), *Străzile au amintiri* (1962) și *Cartierul veseliei* (1965), marcate de partizanatul ideologic al perioadei, în roluri mici, de exersare a „compoziției” sub „ochiul” camerei de filmat, apoi, peste un deceniu, în cele mai importante prestații cinematografice ale sale, ca vedetă în *Actorul și sălbaticii* (1975) și în *Operațiunea Monstrul* (1976).

Cu Iulian Mihu a lucrat la *Poveste sentimentală* (1961), *Procesul alb* (1965), pînă la „liberalizare”, apoi la remarcabilul *Nu filmăm să ne-amuzăm* (1975) și la *Marele singuratic* (1977).

Al treilea regizor cu care a colaborat cu foarte bune rezultate a fost Mihai Constantinescu, la *Singurătatea florilor* (1975) și la *Premiera* (1976).

Între timp – roluri notabile în *Pădurea spînzuraților* al lui Liviu Ciulei (1965), în *Politică și... delicatose* de Haralambie Boroș, după schițele și „momentele” lui Caragiale (1963) și în primul scurt-metraj din tripticul *De trei ori București* al lui Ion Popescu-Gopo (1968). Ultima premieră cinematografică antumă a lui Caragiu (se va vedea imediat în ce sens): *Tufă de Veneția* de Petre Bokor (1977), film din „scheciuri” comice cu un scenariu la care regizorul a colaborat cu criticul de teatru și umoristul Valentin Silvestru.

A mai lucrat cu Sinișa Ivetici, Dinu Cocea, Gheorghe Naghi, Gheorghe Vitanidis, Virgil Calotescu, Mircea Mureșan, Mircea Drăgan, Șerban Creangă, Adrian Petringenaru, Carol Corfanta, Constantin Vaeni. În filme „de actualitate” sau din categoriile „consumiste” înainte-menționate, de pildă în „ușoara” serie *B.D.* (= „Brigada Diverse”), în *kitsch*-urile de consum istoric, cu haiduci ș.a.m.d. Roluri mai ales comice, de pildă de preoți cu mai multe fețe, savuros jucate...

Despre *Actorul și sălbaticii* – într-o secvență separată.

Deocamdată – despre celelalte roluri cinematografice proeminente.

În *Operațiunea Monstrul* al lui Manole Marcus își atinge vîrfurile comic pe „marele ecran”, într-un film-recital al unui trio de clasă: Caragiu-Octavian Cotescu-Marin Moraru, urmăriți de Ovidiu Schumacher în rol de scriitor care consemnează... ca să se știe! În escapadă la pescuit, „pe baltă” – trei „tovărășei” strict ierarhizați: un șef/ șefuleț mai mare, unul mai mic și-un subordonat obedient. Competiție care prinde mai mult, mai mare. Distracție adevărată și simultan-simulată, în regim de suspiciuni reciproce. Caragiu – în mare desfășurare de prim-plan, cu toată panoplia de tehnici comico-ironice pusă la bătaie. Cotescu, și el actor de vîrf, îi face față cît se poate, optînd pentru formulele sale de ambiguitate mieroasă, alternate cu asprimile exercitate, cot la cot cu Caragiu, asupra lui Moraru. Ultimul – în faza sa de maturitate-spre-senectute, a calviției cu mască veșnic mirată, de inenarabile efecte bufe. Marcus apare și el în propria-i operă, fugitiv, ca pasager bărbos într-un autobuz.

Nu filmăm să ne-amuzăm al lui Iulian Mihu e o compoziție „meta-cinematografică” în care

„clasicul” Jean Georgescu apare ca „regizor în film”. Scenariu satiric semnat într-o primă formă de Horia Lovinescu, retras cu oarecare scandal și înlocuit de Teodor Mazilu, dramaturgi „gri”. Caragiu e un șef ultra-imoral de restaurant de pe litoralul Mării Negre. Cea mai mare parte a contribuției sale e comentarea doar-vorbită a situațiilor din film, cu voce „din off” savuros modulată.

Ca șofer de taxi, Caragiu umple ecranul și filmul *Singurătatea florilor* al lui Mihai Constantinescu. La volan, în dialog cu clienții, cînd discret, cînd sfetnic activ. Rol din nuanțe. Voce mai ales blîndă, șoptită, dar plină de (sub)înțelesuri. Încă un recital!

După...*sălbaticii* lui Manole Marcus, difuzat în 1975, e iarăși actor în rol de actor în *Premiera* aceluiași Constantinescu, completîndu-și zona de poetică „meta-cinematografică”, „meta-dramatică”.

Trei dintre ultimele filme în care a jucat au fost finalizate și au intrat în difuzare după tragica sa dispariție, deci ca „premiere postume” în bilanțul său.

Mai întîi – *Gloria nu cîntă*, prezentat public pe 16 mai 1977, la 2 luni și aproape 2 săptămîni după tragicul 4 martie: împrejurare intens-simbolică, fiind vorba despre un „musical”, de fapt cu subiect muzicalo-televizual (pregătirea unei emisiuni-concurs) în regia lui Alexandru Bocăneț, colaboratorul de lungă durată al lui Caragiu la TVR, plecați împreună într-o lume mai bună, îmbrățișați în ultimele lor clipe de viață, în plin cataclism. „Musical” vesel lansat într-o atmosferă de tristețe sfișietoare, prelungită asupra oricărei viziuni ulterioare, căci filmul a rămas marcat de conjuncturile sale de viață și de moarte. Caragiu – strălucitor.

Apoi – *Buzduganul cu trei peceti* al lui Constantin Vaeni (premierea: 12 septembrie 1977), triumfalism estetizant cu Mihai Viteazul. Caragiu – un călugăr în stilul său jucat-comic.

Și *Marele singuratic*, tot al lui Mihu, după romanul lui Marin Preda (premierea: 26 septembrie 1977, turnat în 1976). Caragiu – în rol episodic, de „despărțire”: un inginer agronom în povestea lui Niculae Moromete.

S-a stins înainte ca Lucian Pintilie să ecranizeze *D'ale carnavalului* în *De ce trag clopotele, Mitică?*, încheiat în 1981, interzis, cu premiera abia după căderea regimului comunist, în toamna lui 1990. Caragiu îl jucase excepțional pe scenă pe Pampon, rol preluat în film de Victor Rebengiuc, care realizează și el o mare creație comico-satirică...

Soția lui Shakespeare, o carte-document despre o biografie controversată

Printre cele mai recente apariții de la Editura Tracus Arte de anul acesta se numără și o carte cu un titlu incitant: *Soția lui Shakespeare*. Autoarea este Germaine Greer, iar traducerea din limba engleză în limba română poartă semnătura Ioanei Roxana Constantin. Versiunea în limba română se face la aproape douăzeci de ani de la publicarea în engleză, cartea aparând în 2007, cu titlul *Shakespeare's Wife*.

Germaine Greer, născută în anul 1939 în Australia, este scriitoare și profesoară la universitate, o personalitate activă a feminismului. A obținut titlul de doctor la Cambridge, în 1967, cu o teză despre comediile de început ale lui Shakespeare, predând ulterior operele dramaturgului la universități din Australia, Anglia și Statele Unite. Celebritatea mondială i-a fost adusă de publicarea primei cărți în 1970, *The Female Eunuch (Femeia eunuc)*, text-reper pentru al doilea val feminist.

Traducătoarea și autoarea notelor din volumul de față este Ioana Roxana Constantin, care și-a desfășurat cariera de profesor de limba engleză la Colegiul ploieștean „I. L. Caragiale”. Sunt într-adevăr de felicitat nu numai calitatea traducerii, ci și perseverența și pasiunea cu care doamna profesoară Constantin a susținut acest proiect cultural, de recomandat nu numai filologilor, ci și specialiștilor în arta dramatică, istoricilor, ori publicului larg, iubitor al creației shakespeariene.

În orice caz, volumul *Soția lui Shakespeare* prezintă viața lui Ann Hathaway, în urma unei cercetări minuțioase, riguroase. Este o restituire importantă, care aduce lumină în biografia cvasilegendară a dramaturgului. Pe a doua copertă a volumului găsim această frază: „Germaine Greer combină tehnici literar-istorice cu dovezi documentare despre viața din Stratford, încadrând povestea căsniciei lui Shakespeare în contextul social și formulând ipoteze noi despre viața celei care s-a căsătorit cu marele poet. *Soția lui Shakespeare* este o carte curajoasă, captivantă și profundă care deschide noi perspective

de investigație și reușește în multe privințe să repare nedreptățile făcute lui Ann Shakespeare.”

Recomandăm, așadar, călduros acest volum

consistent de 514 pagini, structurat în douăzeci și unu de capitole, cu o bogată bibliografie și note detaliate. El a apărut în foarte bune condiții grafice la editura bucureșteană Tracus Arte. Coperta este extrem de sugestivă, ducându-ne cu gândul la ideea de recuperare a identității personajului feminin principal.

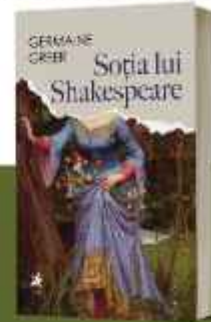
„O carte academică viguroasă și elocventă care îi conferă seriozitate și demnitate marginalizatei Doamne Shakespeare.” (*The Guardian*)

Lansarea volumului la Ploiești a prilejuit o discuție animată la care au participat Ioan Cristescu, director al Muzeului Literaturii și editor, Dan Gulea, redactor-șef al revistei *Atitudini*, alături de traducătoarea volumului, Ioana Roxana Constantin.

Au fost aduse în atenția publicului contextul apariției volumului și eforturile Editurii Tracus Arte din ultima decadă în editarea seriei de XVII volume ale operei lui Shakespeare, sub coordonarea lui George Volceanov, alături de volume ale unor contemporani ai Bardului, precum Christopher Marlowe sau Ben Jonson, care indică o schimbare a felului în care se raportează vorbitorul de română la textul shakespearian.

Din public au avut intervenții colegii dnei Constantin, profesori precum Diana Rînciog, conferențiar de Limba franceză la Universitatea Petrol-Gaze, sau Carmen Băjenaru, profesoară de istorie la liceul „I.L. Caragiale”.

GERMAINE GREER
Soția lui Shakespeare

Prezentă:
Ioana Constantin • Dan Gulea • Ioan Cristescu
Luni, 12 Iunie 2026, ora 18:00
Teatrul Național

Frunză verde de albastru

Joi, 21 mai 2026, cu ocazia Zilei Internaționale a Muzeelor, la Muzeul Memorial „Nichita Stănescu” Ploiești, a avut loc festivitatea de premiere a câștigătorilor Concursului de poezie *Frunză verde de albastru*, ediția a IV-a. Juriul, alcătuit din prof. Corina Barbu, prof. Marian Dragomir, directorul Casei de Cultură „I.L. Caragiale”, și jurnalistul Dorin Dușa a stabilit următorii câștigători:
Premiul I: Irina Mateiciuc, cls. a XII-a F, Liceul cu Program Sportiv Suceava; Premiul II: Georgescu Andrei Mircea, Colegiul Național „Nichita Stănescu” Ploiești; Premiul III: Ionescu Mara Ioana, cls. a IX-a, Colegiul „Ștefan cel Mare”, Suceava și Avram Raul, cls. a VIII-a, Școala Gimnazială nr.7, Mediaș, jud.Sibiu

Trecere

Irina Mateiciuc

O liniște caldă și noi,
pe un drum care părea să ne cunoască dinainte,
ca și cum pașii noștri fuseseră scriși
în memoria tăcută a pământului.

Frunzele tremurau abia perceptibil,
nu din vânt, ci dintr-o recunoaștere blândă,
ca niște martori discreți ai unei iubiri
care nu avea nevoie de cuvinte.

Îți adunam zâmbetele de pe poteci
într-un coș nevăzut al sufletului,
în timp ce soarele îți atingea obraji
cu o tandrețe suficientă pentru amândoi,
iar eu învățam să păstrez lumina
ca pe ceva rar, aproape sacru.

Le-am ascuns în mine, fragile,
strălucind ca niște rubine ale memoriei,
de teamă că timpul le-ar putea stinge
dacă le-aș fi rostit prea tare.

Am trecut râul,
iar el și-a continuat curgerea nepăsătoare,
purtând cu el ecouri din noi,
amestecându-ne povestea cu altele, uitate.

Vântul ne-a desprins cuvintele
și le-a risipit peste dealuri largi,
iar ele, tăcute și loiale,
ne-au păstrat taina și ne-au lăsat să înflorim.

Seara s-a aplecat peste noi
ca o rugăciune nerostită,
iar singura lumină rămasă
erau ochii tăi,
două începuturi în care învățam să mă pierd.

Speranța din ei mă topea încet,
ca o umbră care nu se teme de noapte,
crezând, cu o naivitate liniștită,
că fiecare apus aduce cu sine o promisiune.

Dar promisiunile nu rămân,
și te-am pierdut.

Acum vorbesc cu soarele despre tine,
singura lumină care nu m-a părăsit,
iar el îmi răspunde în reflexe calde,
reaprinde în mine amintirea ochilor tăi
vii, senini, de neînlocuit.

Și poate că asta am fost:
nu o promisiune, nu un „pentru totdeauna”,
ci o trecere blândă prin lume,
ca o ploaie de vară care atinge pământul
fără să ceară nimic,
dar lăsând în urmă viață.

Așa cum mi-ai lăsat tu mie.

Expoziția-eveniment **Dali** de la Muzeul de Artă

Leneșii (Purgatoriul, Cântul 18): pe cea de-a patra terasă a Purgatoriului leneșii sunt forțați să alerge pentru a compensa apatia lor din timpul vieții (abebooks.co.uk)

Gravurile în lemn cu care Dalí a ilustrat *Divina Comedie* stau la baza unei expoziții-eveniment la Muzeul de Artă „I. Ionescu-Quintus”, vernisată la începutul lui iunie, care va rămâne pe simeze până la sfârșitul verii; sunt peste 200 de exponate, incluzând patru serigrafii, din colecția Kesauri, colecție privată franceză, care anterior a fost deținută de vedeta de cinema Marina Vlady și de poetul rus Vladimir Vîsoțki.

Povestea gravurilor și a xilografiilor este plasată în a doua jumătate a secolului trecut, în anii 1950, când Dalí își consolidase „renumele” de Avida Dollars, trecând într-o perioadă de manierism caracteristic artelor decorative. Comanda de la statul italian pentru ilustrarea cu câte o imagine a fiecărui cânt din marele poem al lui Dante a fost revocată din motive de naționalism: italienii au considerat că

numai un italian ar putea ilustra emblematica operă. Cu toate acestea, Dalí a continuat proiectul, iar cifrele din prezentarea expoziției sunt impresionante: 3500 de plăci de lemn pentru crearea a 100 de xilografii, la care s-a lucrat vreme de peste patru ani, de o echipă coordonată de Dalí. Se vor tipări, între 1959-1963 la Editura Heures Claires 4765 de exemplare a câte șase volume, pe hârtie de mătase lucrată manual, cu două filigrane diferite.

O serie completă de volume din acest tiraj ajunge la

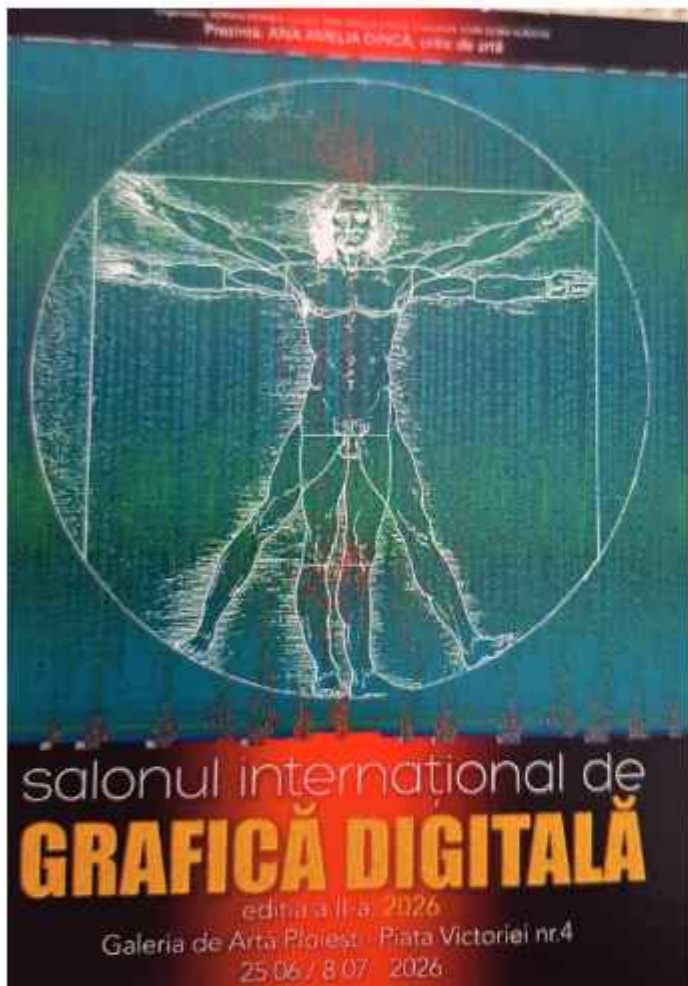

Sf. Bonaventura (Paradisul, Cântul 12) îl celebrează pe Sf. Dominic în lupta împotriva ereticilor (University of Melbourne)

casele de licitații sau pe site-urile specializate la o sumă de 4-5000 de lire sterline, în timp ce, ocazional, diferite seturi de gravuri, uneori semnate manual de Dalí, pot atinge sume considerabile.

Elemente ale colecției Kesauri au mai fost itinerate în ultima vreme în România, la muzeele din Satu Mare, Buzău, Arad sau Oradea.

Salonul Internațional de Grafică digitală

intensitatea ei, afirmă Ana Amelia Dincă în prefața *Catalogului* acestei ediții secunde, alături de tensiunea liniei, evocată prin variații de pulsație, creează alternanțe vizuale care transformă suprafața lucrărilor într-o veritabilă experiență perceptivă”.

La sfârșitul lui iunie 2026 a fost vernisată la Galerile UAP din Ploiești a doua ediție a Salonului Internațional de Grafică digitală, reunind în special artiști din România sau artiști de origine română stabiliți în diferite țări, precum Germania, Olanda, Franța, SUA, Mexic, Israel, Belgia, Anglia.

Curatorul Salonului este criticul de artă Ana Amelia Dincă, secondată de artiștii plastici Adrian Branea, organizator, și de Emil Craioveanu, consultant, alături de Doru Ioan Vlădoiu; vernisajul a inclus și o lansare de carte (un minialbum) de Adrian Branea, intitulat *Cronoperspective*. „Pata de culoare și

Micul Prinț, povestea fără sfârșit a copilului din noi...

Diana RÎNCIOG

Despre povestea Micului Prinț s-a scris enorm și se va mai scrie mult în viitor, fără să se epuizeze filonul de aur al semnificațiilor sale. E acea carte deschisă, neterminată în mod simbolic, pe care fiecare dintre noi o descoperă altfel, în fiecare etapă a vârstei sale, recitind-o pentru sine însuși ori pentru noile generații, ale copiilor sau nepoților. După Biblie, se pare că *Micul Prinț* e cartea cea mai tradusă și citită din lume; tălmăcită în aproape 110 limbi, este singura tradusă în limba tuaregilor... Probabil că nu există bibliotecă (privată sau publică) ori librărie care să nu conțină măcar un exemplar din această carte. Un fenomen ce nu numai că se menține, ci ia amploare în aceste vremuri în care oamenii par să ducă dorul simplității, inocenței, imaginației, bucuriei și generozității.

Cel mai frumos omagiu pe care îl putem aduce acestei minunate parabole este să ne rămână gravate pe tăblița inimii citate din text, iar ele să funcționeze ca devize de viață, ca un reazem în clipe de restriște, ca un adevărat balsam pentru suflet.

Iată o selecție compusă din aceste fraze memorabile, benefice pentru liniștea și speranța ce pot încolți în mintea și cugetul nostru după lectura lor:

„Toți oamenii mari au fost mai întâi copii.
(Numai că puțini dintre ei își mai amintesc)”
– finalul dedicației pentru Léon Werth;
„Oamenii se urcă în trenuri rapide, dar nu mai știu ce caută. Atunci se agită și se învârt fără rost... Nu merită osteneala...”;
„Oamenii mari nu înțeleg niciodată nimic

singuri și e obositor pentru copii să le tot dea explicații”;

„E foarte simplu: nu poți vedea bine decât cu inima. Esențialul e invizibil pentru ochi”;
„Limbaajul e sursă de neînțelegeri...”;

„Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Cumpără lucruri de-a gata de la negustori. Dar, cum nu există negustori de prieteni, oamenii nu mai au prieteni”;

„Ceea ce înfrumusețează deșertul e că ascunde o fântână undeva...”;

„Ceea ce e important nu se vede...”

Prietenia e tema de bază a cărții, am putea zice. E un lucru trist să uiți un prieten, spune o frază din *Micul Prinț*. De aceea, Saint-Exupéry scrie povestea, pentru

a nu își uita eroul, prietenul. Care e lecția acestui personaj unic? Oamenii mari sunt interesați doar de cifre, fac interminabile calcule și uită să trăiască, să aibă emoții... Pilda Micului Prinț îi poate „vindeca” de această neputință, de ceea ce numim „pragmatism”, pentru a folosi un cuvânt la modă în zilele noastre.

Dar cartea *Micului Prinț* este și despre încurajarea pasiunilor, ea fiind presărată cu ilustrațiile autorului, cândva dezamăgit de reacția adulților față de desenele sale, făcute cu entuziasmul de început al copilului. Ne amintim pagina cu desenul în care șarpele boa înghițise un elefant și care oamenilor mari li se pare o pălărie fără noimă, total neinteresantă...

În plus, lecția oferită de Micul Prinț e că nu trebuie să renunțăm niciodată să punem întrebări. Pe de altă parte, suferința are și ea rostul său, „e ceva atât de misterios ținutul lacrimilor” (precizăm că am preluat citatele din ediția românească apărută la Editura Rao, în traducerea Ileanei Cantuniari, în anul 2006).

Însă cea mai cunoscută lecție pe care o dă Micul Prinț este cea a împlânzirii lucrurilor sau oamenilor pe care vrem să îi avem în preajma noastră. Iar împlânzirea cere multă răbdare și „devii răspunzător pentru totdeauna de ceea ce ai împlânzit”, presupune un ritual care face ca zilele să nu semene între ele, să fie diferite, de neuitat...

La fel ca în *Pământul oamenilor*, Saint-Exupéry face un elogiu al apei, acest simbol al vieții, al simplității complexe, al darului vital pe care un om îl poate oferi unui semen de-al său :

„Mi-e sete de apa asta, spuse micul prinț, dă-mi să beau...”

Și am înțeles ce căutase! Am înălțat găleata până la buzele lui. Bău cu ochii închiși. Era ceva la fel de plăcut ca o sărbătoare. Apa asta era cu totul altceva decât un aliment. Ea se născuse din mersul la lumina stelelor, din cântecul scripetelui, din truda brațelor mele. Era bună pentru inimă, la fel ca un dar.”

Antoine de Saint-Exupéry a fost aviator, scriitor, a iubit teatrul. Dacă avionul a constituit un fel de prelungire a sa în meserie, precum calul pentru Don Quijote, motorul existenței sale a fost iubirea, așa cum mărturisea într-o scrisoare. Iar prietenii erau pentru el niște grădini în care se odihnea... De asemenea, a rămas celebră afirmația sale: „Sunt din Franța, dar mai ales din copilăria mea.”

Francezii își onorează scriitorul cunoscut pe toată planeta: există bancnote cu chipul lui Saint-Exupéry, aeroportul din Lyon poartă numele autorului *Micului Prinț*, au fost emise timbre, colițe jubiliare și chiar ediții filatelice ale volumului. Și alte țări îl omagiază pe celebrul scriitor: de exemplu, în anul 2013, pentru a comemora 70 de ani de la moartea lui Antoine de Saint Exupéry, Germania a pus în circulație un bloc de 10 mărci poștale dedicate acestui eveniment. Fiecare marcă poștală reproduce un desen al lui Saint Exupéry, care îl reprezintă pe *Micul Prinț* pe asteroidul său, având valoarea nominală de 60 de eurocenți. La rândul lor, serviciile poștale franceze, pentru a sărbători 75 de ani de la prima ediție a *Micului Prinț*, au pus în circulație la data de 12 aprilie 2021 o marcă poștală, cu valoarea nominală de 1,08 euro, într-un tiraj de 720.000 de exemplare.

Dar, fără îndoială, cea mai frumoasă recunoaștere a valorii *Micului Prinț* este reprezentată de pleiada nesfârșită a cititorilor mari și mici de pe toate meridianele lumii, de activitățile creative ale elevilor și profesorilor din școlile de pretutindeni, inspirate de minunata poveste a eroului cu părul de aur, observând cu nesaț lumea, având răbdare cu toți oamenii și deschizându-le tuturor ochii sufletului, pentru a vedea și înțelege rostul cel adevărat, esența lucrurilor și sentimentelor... Ar fi minunat să ne facem un obicei din a răsfoi această carte pe 1 iunie, în fiecare an, pentru noi sau pentru copiii din jurul nostru.

La Azuga

Dorin STĂNESCU

Azuga este un orășel de munte fascinant, plin de povești și desigur de urși care se plimbă în voie, fie zi, fie noapte, spre disperarea tuturor și bucuria turiștilor ajunși aici. Din perspectiva arhitecturală, Azuga reflectă trei epoci – câteva locuințe oarecum sofisticate ridicate în perioada regalității, apoi blocuri comuniste și, desigur, vilele tranziției;

Nawaf Salameh, a rezultat o lucrare de istorie a așezării, dar o istorie privită din perspectiva fabricii de șampanie care a încorporat povești succesive ale acestei localități. La Azuga, am stat și am scris mare parte din această carte – *Șampania Regilor. O istorie a primei fabrici de șampanie din România – Pivnițele Rhein & Cie (1892-2022)*, publicată la Polirom. Scriam la istoria și oamenii care trecuseră cândva pe aici, pe la cramele Rhein unde eram

toate aceste aspecte se îmbină armonios până la un punct, ele nu se întretaie și nu se suprapun, fiecare perioadă avându-și locul său bine definit. Am revenit luna trecută după ceva timp aici, mai exact după ce în urmă cu mai bine de patru ani am venit și am cercetat istoria locului, oamenii, iar la final cu sprijinul Alexandrion Group și a domnului

cazat, iar lucrurile păreau oarecum încremenite în timp, într-o liniște ancestrală, în vreme ce deasupra munților, escadrile de elicoptere zburau spre alte zări ale unei lumi dinamice din ce în ce tot mai preocupate de faptul că tocmai începuse războiul din Ucraina. Eram absorbit de istoria tumultoasă a familiilor de sași care veniseră aici la

sfârșitul veacului al XIX-lea, încât prezentul și urgențele sale mi se păreau anoste. Mi se părea fascinantă saga acelor tineri din familiile burgheziei mijlocii a Brașovului – Schiel, Ganzert, Rhein care veniseră cu ceva capital în noul El Dorado al Balcanilor – România, țara unde după 1877 era de construit totul. Cu ceva știință de carte, cu un mic aport de capital și cu o bună înțelegere a instrumentelor modernității, dar și înzestrați cu multe calități personale – tenacitate, inteligență, răbdare și dorința de a reuși, acești tineri remarcabili au pornit afaceri și au ridicat, aici pe Valea Prahovei, la Azuga și Bușteni fabrici care au traversat secolele și despre care s-a vorbit cu mândrie ca despre niște veritabili ambasadori ai țării. Așa au apărut la Azuga nu mai puțin de 10 fabrici, dintre care enumerăm pe cele de postav, ciment, mobilă, cherestea, bere, șampanie. Ele au devenit o veritabilă vitrină a modernizării României sfârșitului de veac al XIX-lea, iar în această ecuație trebuie consemnată și amprenta pregnantă a regalității române și, personal, a regelui Carol I (1866-1914). Despre acesta se poate vorbi că a fost autorul moral al acestui miracol economic care a transformat o zonă în care trona sălbăticia în cea mai industrializată zonă a țării. Carol I a avut înțelepciunea de a le oferi acelor tineri sași un veritabil cec în alb, prin concesionarea pe zeci de ani și la prețuri modice a terenurilor pe care s-au ridicat fabricile; în plus a devenit acționar la majoritatea acestora, investind din banii personali. A fost un pariu pe care regele l-a câștigat și a fost în același timp un exemplu pentru contemporanii săi că se poate, că țara poate progresa prin muncă și inovație, chiar în condiții vitrege. Tinerii sași erau căsătoriți, aveau familiile la Brașov și au pendulat în primii ani între

Brașov, Azuga și Bușteni, iar după aproape trei decenii de stăruință, ei au devenit milionari. Aveau să se retragă în același Brașov de unde plecaseră, mai bogați, evident mai bătrâni și beneficiind de

Fabrica de postav de la Azuga

respectul României și al regelui Carol, care prețuiseră jertfa aceasta. Peste Azuga au trecut apoi două războaie mondiale, iar ulterior regimul comunist a venit și și-a lăsat și el amprenta, dar nu oricum, ci având grijă să distrugă memoria culturală a așezării. Azuga de la 1900 era un sat cosmopolit, cu o școală în limba germană, cu un mozaic etnic – germani, maghiari, italieni, cehi etc. Azuga de după 1989 are o componentă etnică schimbată radical. Venirea comunismului a alungat de aici comunitatea sașilor, dar și pe cea a maghiarilor. Azuga are astăzi peste 90% din populație români...

Lunga tranziției nu a condus la recuperarea memoriei istorice, ci mai degrabă la o nouă ștergere a ei, iar acest fapt s-a tradus prin schimbarea paradigmei economice. Majoritatea fabricilor secolului al XIX-lea au fost închise și demolate, iar urmele lor sunt goluri rămase pe teren, dar mai ales în sufletele azugenilor.

Am scris și scriu aceste rânduri despre Azuga, deoarece luna trecută am revenit aici într-un proiect oarecum inspirat de cartea mea –

Șampania Regilor, dar un proiect inițiat de doamna Alina-Mihaela Crețu, președinta Asociației Lala-Land, care a reușit să obțină o finanțare de la Administrația Fondului Cultural Național (AFCN), o generoasă finanțare a unui proiect intitulat „Azuga între regalitate și industrie: istorie și cultură în mișcare”. Proiectul și-a propus să cartografieze cumva orașul, iar diversitatea membrilor echipei – arhitecți, artiști din domeniul artelor vizuale, graficieni, jurnaliști, istorici, muzicieni îi conferă acestei inițiative capacitatea de a fi un proiect inovativ. Trebuie subliniat și faptul că, spre cinstea lor, Primăria Azuga și Pivnițele Rhein & Cie sunt parteneri ai acestui proiect. Debutul a fost la sfârșitul lunii mai, când echipa de proiect a luat parte la o rezidență care și-a propus pe de o parte să familiarizeze cu locul pe cei din echipă, iar pe de altă parte să creeze punți către comunitatea locală. Pe de o parte, grație unor localnici entuziaști – Răzvan Neagoe, Anton Francisc Thomani, Diana Șubran și evident Alina-Mihaela Crețu și Alex Duma, echipa proiectului a intrat în contact cu poveștile celor de aici, cu drumețiile pe munte, iar pe de altă parte, fiecare membru a oferit elemente ale expertizei sale către o serie de elevi din localitate care au participat în număr mare la activități diverse precum: ateliere de desenat și editare video și fotografie, jurnalism, vânători de comori și rescriere a istoriei, prelegeri de istorie a orașului și în special a unui atelier de arhitectură și lectură a orașului prin ochii tinerei generații. Cu siguranță a fost un câștig reciproc, pentru că tinerii din Azuga au învățat, cumva, să privească orașul lor cu alți ochi și să caute soluții pentru viitor, cunoscându-i trecutul. Ceea ce m-a frapat pe mine a fost însă altceva, faptul că, pe undeva, ne-am

proiectat în alt secol, iar rezidența noastră a semănat cu activitatea acelor excepționale echipe sociologice ale lui Dimitrie Gusti, echipe care în perioada interbelică au cercetat și cartografiat satele și comunitățile lor, lăsând celor din viitor o bogată zestre documentară interdisciplinară care a facilitat mai bine cunoașterea societății românești de la acel moment. Jurnalistul Ionuț Dulămiță a fost, de altfel, cel care mi-a atras atenția asupra acestui aspect prin faptul că a intervievat o serie de locuitori din Azuga și a documentat muncile acestora ori interesele spre anumite domenii de creație.

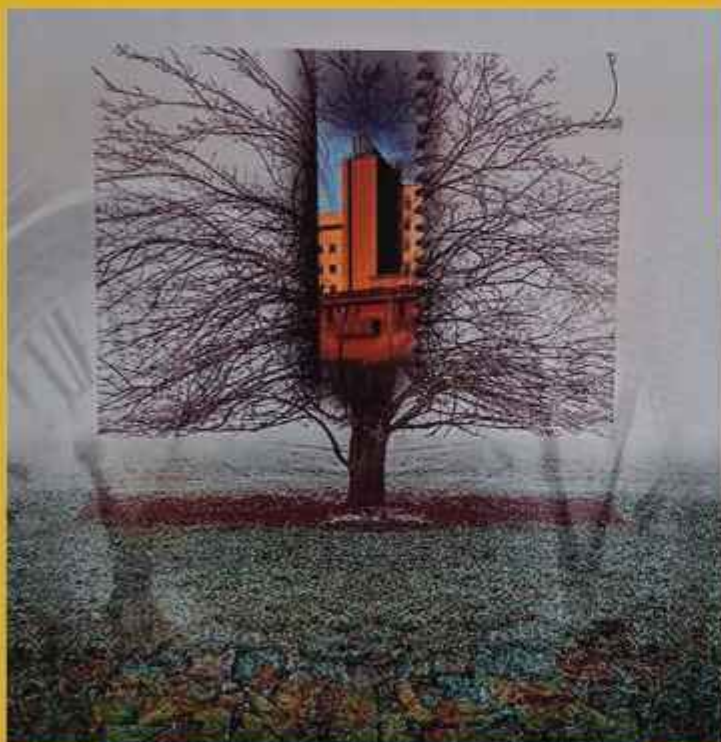
Proiectul „Azuga între regalitate și industrie: istorie și cultură în mișcare” are cumva aceleași valențe – a cartografiat trecutul orașului, dar și prezentul, iar din tot acest amalgam de idei și inițiative pare că Azuga se animă din nou, devine o așezare în care cultura este vie, care prezintă interes atât pentru turiști, dar și pentru localnici, iar acestora din urmă le deschide noi orizonturi spre un viitor în care golurile sufletești și fizice lăsate de fabricile demolate sunt umplute cu noi proiecții pe care tânăra generație de astăzi le va materializa prin inițiative care vor revitaliza orașul. Istoria culturală din Azuga de ieri reprezintă o moștenire bogată, care nu trebuie neglijată. Poveștile fabricilor, ale regalității și ale unor antreprenori de succes trebuie să meargă mai departe, să fie spuse și privite ca modele de reușită. Și astăzi se poate reuși, a dovedit-o inițiativa proiectului care a reușit să facă să se vorbească din nou în presă și pe rețelele sociale despre punctele forte ale orașului și care a oferit tinerei generații din Azuga un pașaport de înțelegere și cunoaștere a unui trecut care nu mai este o țară străină, ci o lume accesibilă.

Radu Igazsag, România, Păsările,
50 x 70 cm

**Irina Bako, Netherlands, Forest
landscape, 70 x 70 cm**

Ilie Bumbac, România, A 25-a oră,
50 x 60 cm

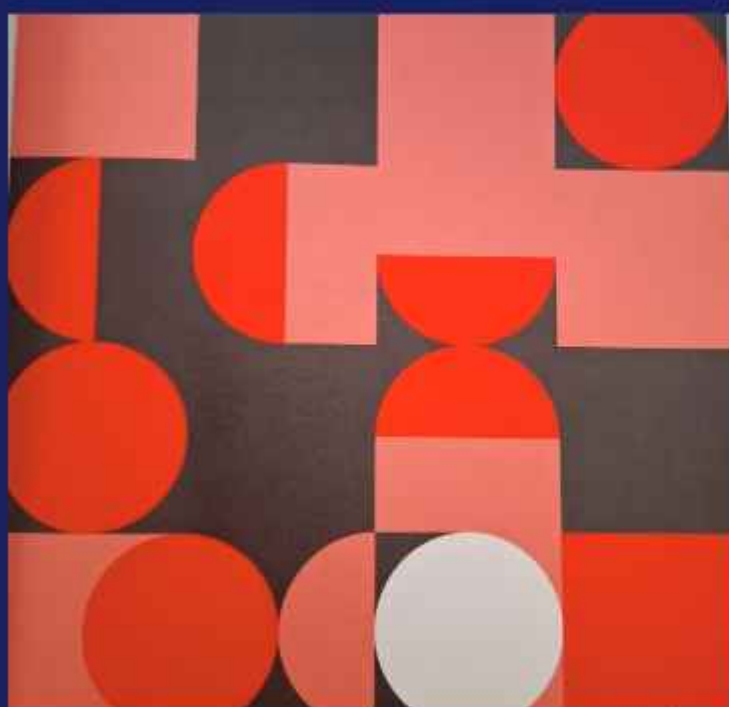
atitudini
revista de cultură

**Ovidiu Panighianț, România, God's
Cube, 40 x 50 cm**

**Nicu Constantinescu, România,
Cromatic XXI, 30 x 60 cm**

**Adrian Branea, Compoziție
geometrică, 40 x 40 cm**

atitudini
revistă de cultură

**Sorin Moldovan, România,
Maskaron, 41 x 40 cm**